

Ziņu izdevums skolotāju atbalstam
pilnveidotā mācību satura un pieejas īstenošanai

Aprīlis 2020
Nr. 11

**Apstākļi rosina
precīzāk ieraudzīt
būtisko**

Intervija ar VISC vadītāju
Guntaru Catlaku. – **4.lpp.**

**Par efektīvu stundas
plānošanu**

Deviņi mācību notikumi
stundā, lai ikviens skolēns
iemācītos. – **16.lpp.**

**No podziņām līdz
jūtūberei**

Par aspektiem,
ko izgaismo attālinātā
mācīšanās. – **10.lpp.**

Saturs

Īpašais pavasaris	3
Apstākļi rosina precizāk ieraudzīt būtisko Intervija ar VISC vadītāju Guntaru Catlaku	4
Resursi attālinātām mācībām	8
No podziņām līdz jūtūberei Solvīta Lazdiņa	10
Par ziemas zābakiem blakus pavasara kurpēm Inga Pāvula	12
Mācās darot Stāsta trīs pirmsskolas skolotāji	15
Deviņi mācību notikumi efektīvai stundai Ieva Ušča, Zane Oliņa	16
Mācību plānošana un deviņi mācību notikumi pirmsskolā Arita Lauka	22
Skola2030 eksperti viesojas Somijas skolās Individuāls atbalsts katram skolēnam. Sanita Lazdiņa Atbildības un vienlīdzības ieradumu veidošana. Inga Krišāne Kustību aktivitātes ikdienā gan ārā, gan iekšā. Inese Bautre	23
Ko nozīmē mācīties attālināti? Stāsta bērni	29
"E-kurss skolotājiem" par pilnveidoto mācību saturu un pieeju	34
Uz skolotāju jautājumu atbild Skola2030	35
Aktualitātes	36

Redaktore: Inese Leitāne

Redkolēģija: Zane Oliņa, Alnis Auziņš, Katrīna Duka-Gulbe, Mihails Basmanovs, Liene Rolanda

Korektūra: Alnis Auziņš

Maketētāja: Gita Dimdiņa

Vāka foto: Lauma Kalniņa, *Skola2030*

Saziņai: info@skola2030.lv, tālr. 66051908

www.skola2030.lv

© Valsts izglītības satura centrs | ESF projekts Nr.8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā.

Domāt.Darīt.Zināt. materiālus drīkst izmantot informatīviem, izglītības un pētniecības mērķiem, obligāti norādot avotu. Ja vēlaties izmantot materiālus citiem nolūkiem, rakstiet uz e-pasta adresi info@skola2030.lv .

Īpašais pavasaris

Cienijamo lasītāj!

Šis neparastais pavasaris ar milzu izaicinājumiem un pārbaudījumiem Latvijas izglītības sistēmai, gan sabiedrībai un pasaulei kopumā, gan katram no mums paliks vēsturē kā pavērsiena punkts, pēc kura vairs nebūs tā, kā līdz šim. Arī šis izdevums un raksti kādreiz būs pagātne. Taču svarīgi, ko no šī laika atcerēsimes un ko paņemsim līdzi kā vērtīgu pieredzi – nākotnē.

Šajā izdevumā lasiet interviju ar **Guntaru Catlaku**, Valsts izglītības satura centra vadītāju – par izaicinājumiem izglītības sistēmai un būtisko, ko izgaismo ārkārtējie apstākļi. Par sešiem svarīgākajiem aspektiem, ko jaunie apstākļi ir ienesuši un izgaismojuši skolotāja ikdienā, tostarp ieraudzīt bērnu dažādību un personiskāk uzrunāt katru bērnu, turpina **Solvīta Lazdiņa**, *Skola2030* vecākā eksperte, rakstā “No podziņām līdz *jūtuberei*”. Pārmaiņas ir dzīves daļa – plānotas, neplānotas, ārēju apstākļu spiestas, pašu iniciētas, – par to, kā veiksmīgāk tās piedzīvot un pārdzīvot, stāsta **Inga Pāvula**, *Skola2030* vecākā eksperte, rakstā “Par zīemas zābakiem blakus pavasara korpēm”.

Ikvienam skolotājam ļoti noderīgs būs raksts **par deviņiem mācību notikumiem**, ņemot vērā to, kā darbojas skolēna prāts izziņas procesā, un stundas plānošanu tā, lai katrs skolēns iemācītos. Tas būs noderīgs gan tad, kad atgriezīsimes mācīties skolā, gan šobrīd, vadot mācības attālināti. Ar to iepazīstina **Ieva Ušča**, *Skola2030* vecākā eksperte, un **Zane Oliņa**, *Skola2030* mācību satura ieviešanas vadītāja. Deviņu mācību notikumu modelis noder, arī plānojot mācīšanos pirmsskolā. Par to stāsta **Arita Lauka**, *Skola2030* vecākā eksperte.

Sākoties ārkārtējiem apstākļiem un *#paliemājās* dzīvei, daudziem no mums radās iespēja atskatīties uz piedzīvoto un pārskatīt foto albumus. *Skola2030*, strādājot pie pilnveidotā mācību satura, pērn tuvāk iepazīna vairākas ārvalstu izglītības sistēmas. Piedāvājam ielūkoties mūsu ekspertu iespaidos par **Somijas** skolām.

Vēl šajā izdevumā – atgādinājums par attālinātas mācīšanās būtiskākajiem resursiem, trīs pirmsskolas skolotāju stāsti par to, kā mainījusies viņu ikdiena, informācija par e-kursu skolotājiem un citas projekta aktualitātes.

Lasiet un pārdomājiet, kādas atziņas no šī izdevuma paņemsiet līdzi, ko pazīstamu ieraudzījāt un ko jaunu uzzinājāt, ko gribētu izmēģināt savā darbā. Jautājumus un ierosinājumus aicinām rakstīt uz e-pastu info@skola2030.lv.

Pavasārī, ko atcerēties –

cieņā

Inese Leitāne,
Skola2030, Domāt.Darīt.Zināt. redaktore

VISC vadītājs Guntars Catlaks Skola2030 konferencē "Skola pasaulē – pasaule skolā" Jelgavā (3.10.2019.)

Apstākļi rosina precīzāk ieraudzīt būtisko

Intervija ar Valsts izglītības satura centra (VISC) vadītāju Guntaru Catlaku

Latvija tāpat kā visa pārējā pasaule piedzīvo unikālu situāciju, izglītības joma – līdz šim nepieredzētus apstākļus un risinājumus. Mūsu valstī jau kopš 13. marta mācības notiek attālināti, visi – skolas, skolotāji, skolēni, vecāki – šķiet, iejušies neierastajā ikdienā, ko prasa attālinātā mācīšanās. Kādas galvenās atziņas un izaicinājumi izkristalizējušies pēc pirmajām trim neierastā mācību darba nedēļām? Kāds ir visu izglītības procesā iesaistīto dalībnieku vērtējums, kam nepieciešams lielākais atbalsts? To vaicājam Valsts izglītības satura centra (VISC) vadītājam Guntaram Catlakam.

Sarunājis Alnis Auziņš, *Skola2030*, foto: Evija Trofimova/LETA

Mēs visi pilnīgi negaidot tikām iemesti tādos apstākļos, kas krasi prasīja īstenot izglītības darbā citu darba formu, atšķirīgu satura apguves plānošanu, sadarbību utt., par ko pirms kāda laika pat iedomāties nevarējām. Kā veicies pārkārtoties? Ko pašu galveno jums šobrīd būtu svarīgi pateikt skolotājiem?

Mēs visi pēkšņi esam nokļuvuši nākotnē, par kuru agrāk tikai spriedām, ka tā kaut kad varētu būt, t. i., izmantot digitālās platformas un mācīties attālināti. Tagad tajā negaidot esam iemesti un šobrīd vienlaikus mācāmies

un mācām, un tas tiešām ir nepieredzēts izaicinājums. Vispirms gribu izteikt lielu atzinību visiem izglītības sistēmā iesaistītajiem – gan skolotājiem, gan skolēniem, gan vecākiem – par ļoti atbildīgu, elastīgu un ātru pielāgošanos un to, ka izglītības sistēma darbojas. Ja līdz šim kāds šaubījās par to un izteica viedokļus, ka izglītības sistēma ir ļoti vecmodīga, birokrātiska, nespējīga pielāgoties pārmaiņām, tad pirmo trīs nedēļu pieredze ir pierādījusi, ka visi Latvijas izglītības sistēmas dalībnieki – gan skolotāji, gan skolēni, gan vecāki – spēj mobilizēties ļoti īsā laikā.

Lēmums par ārkārtējo stāvokli tika pieņemts ceturtdien, 12. martā, un jau nākamajā dienā stājās spēkā

attālinātais mācību process. Šis bezprecedenta gadījums parāda, ka mūsu cilvēki spēj ļoti ātri mobilizēties, pārkārtoties un sākt strādāt citā darba formā. Tas ir pirmais lielais secinājums. Protams, mēs paši vēl neesam spējuši īsti izvērtēt to, kā tas notika, arī to, kādas tam būs tālējās sekas.

Tieši tāpat es gribētu izteikt lielu atzinību visiem saviem kolēģiem, īpaši *Skola2030* komandai par ieguldīto darbu šajā spraigajā laikā. Mēs sagatavojām izvērstas un precīzas vadlīnijas ar ļoti daudziem ieteikumiem, tostarp par digitāliem rīkiem, kurus ieteiktu izmantot arī parastos apstākļos. Šāds darbs, tāda sagatavošanās aizņemtu apmēram mēnesi, bet mēs kopīgiem spēkiem to paveicām trīs dienās. Vislielākos atzinības vārdus varu veltīt visiem saviem darbiniekiem par to darbu, kas tika paveikts tik ekstremālos apstākļos un tik īsā laikā, tāpat arī skolotājiem, kuru lielākā daļa, spriežot pēc aptaujām, strādāja ļoti intensīvi, cenšoties negaidītajos apstākļos izdarīt labāko, ko viņi spēj. Brīdī, kad šo tekstu lasīs, mēs jau dzīvosim pagarinātajā ārkārtējā situācijā, tāpēc, tuvākā nākotnē raugoties, novēlu visiem saglabāt mieru, ievērot noteiktos piesardzības pasākumus un būt iecietīgiem pret visiem, arī pašiem pret sevi, jo skaidrs, ka, cenšoties uzdot un arī izpildīt ļoti daudz darba, cilvēki var nonākt stresā. Saudzēsīm līdzcilvēkus un paši sevi, lai varētu veiksmīgi noslēgt šo mācību gadu attālinātās mācībās pietiekami labā kvalitātē.

IZM ir aptaujājusi skolu vadītājus. Kā viņi pēc pirmās attālinātās mācīšanās nedēļas vērtējuši attālinātās mācīšanās procesu? Ar kādiem izaicinājumiem sastapušies? Kā tie risināti? Kāds atbalsts vēl nepieciešams?

Ir noslēgusies ne vien skolu vadītāju, bet arī skolēnu un vecāku aptauja, un tās būtu lietderīgi aplūkot kopveselumā. Līdzīgās aptaujās parasti mēdz sagaidīt atšķirīgus viedokļus. Šajās aptaujās bija pārsteidzoši daudz līdzīgā. Tā, piemēram, gan skolu direktori, gan skolotāji ļoti vienādi redz kopējo situāciju, gan pozitīvo, gan izaicinājumus. Skolu vadītāju aptauju es dēvētu par pozitīvu, mēs neidentificējām nevienu mācību iestādi, kas nebūtu spējusi organizēt attālināto mācību procesu. Visu skolu skolotāji turpināja strādāt un skolēni – mācīties. Iepriecina arī tas, ka gan skolotāju, gan skolu vadītāju aptaujas apliecināja, ka lielum lielā daļa skolotāju ir nodrošināti ar tehnoloģiskajiem rīkiem – ar datoru, internetu, vajadzīgajām platformām. Tagad zinām arī to, ka aptuveni 90 % skolotāju jau pirmajā nedēļā pārgāja uz attālinātu darbu un tikai pavisam neliela daļa pedagogu turpināja iet uz skolām un no turienes strādāt attālināti. Process tika organizēts labi.

Mums bija visai daudz jautājumu par digitālo ekosistēmu – kādas ir platformas, kādas darba formas skolotāji lieto. Te atklājās diezgan liela dažādība. Tas nav pārmetums, pat ne problēma, bet vienkārši realitāte, proti, mēs atrodamies vidē, kurā ir ļoti daudz dažādu digitālo pakalpojumu sniedzēju. Ir tādas, ka dominē, kā e-klase. Tā minēta pilnīgi visās aptaujās, to kā galveno saziņas iespēju min gan skolu vadītāji, gan skolotāji, gan skolēni un vecāki. Tur skolotāji dod uzdevumus un sagaida atgriezenisko saiti. E-klasē notiek lielā informācijas aprīte. Raugoties tālāk, kādus uzdevumus, kādas mācību resursu krātuves tiek izmantotas, paveras ļoti liela dažādība. Viena no populārākajām vietnēm ir uzdevumi.lv, arī "Lielvārda" Soma.lv, "Zvaigznes ABC" Māconis, *Skola2030* mācību resursu krātuve, Letonika.lv un vēl daudzas citas. Aptaujas ļāva izdarīt būtisku secinājumu: daudzās skolas nav īsti vienotas politikas, vienota rīcības plāna, kādas digitālās resursu krātuves un saziņas platformas mācību iestādei izmantot. Sastopama liela dažādība. To apliecina arī tās ziņas, gan no aptaujas, gan vēstulēm, ko mums sūta vecāki un kurās tiek izteikti vērojumi, arī bažas, ka bērni pārpūlas, strādājot ļoti dažādās platformās. Īpaši grūti tas ir tad, ja ģimenē ir vairāki bērni. Acīm redzami, ka skolotāji reizēm nepietiekami sadarbojas savā starpā vienas skolas ietvaros un lieto katrs savu platformu, pat arī atšķirīgus saziņas veidus ar vieniem un tiem pašiem skolēniem. Saprotams, ka vēlams būtu viendabīga pieeja, lai visi skolēni, veicot uzdevumus, varētu strādāt augstākais divās trijās, varbūt četrās digitālajās platformās. Šī pārlieku raibā aina un ar to saistītās vecāku bažas būtu viens aspekts, ko atklāj anketas.

Otrs – pedagogiskais aspekts. Saņemam daudz ziņu no skolotājiem, kuri cenšas attālinātajā mācīšanās formā pārnest visu ierasto mācību apjomu un metodes, ko pieraduši lietot klātienē. Tas ir, gan uzdot katru dienu savā mācību priekšmetā tos uzdevumus, ko viņi būtu devuši gan klases darbā, gan tos, ko būtu devuši mājās darbā. Tad bieži vien cilvēks pārpūlas, jo strādā no sešiem rītā līdz deviņiem desmitiem vakarā, gandrīz vai neatejot no datora, īpaši, ja māca mācību priekšmetu dažādās klašu grupās un cenšas nodrošināt līdz šim ierastā ikdienas procesa intensitāti. Tā cilvēki ļoti riskē izdegt, turklāt abas puses – gan skolotāji, uzdevumu sagatavotāji un uzdevēji, gan izpildītāji – skolēni. Tādu gadījumu varbūt nav daudz, tomēr skolēnu aptaujas dati arī uzrāda satraucošu ainu un apliecina to pašu, proti, aptuveni puse visu respondentu (un mēs saņemām vairāk nekā 23 000 skolēnu atbilžu) min, ka viņi pavada mācībās vairāk un pat ievērojami vairāk

laika nekā iepriekš klātienē, un tas ir statistiski nozīmīgs daudzums. No vienas puses, tas nav nemaz tik slikti, jo pierāda arī to, ka skolēni jaunajos apstākļos pieiet mācībām ļoti atbildīgi un motivēti, tiešām cenšas sasniegt maksimumu, bet tas arī izvirza lielus izaicinājumus gan pašvadītas mācīšanās plānošanai (vai nu cenšoties visu izdarīt uzreiz, līdzko saņem uzdevumu, vai citādi plānojot savu laiku) no skolēnu puses, gan arī no skolotāju puses. Vajadzētu tomēr to līdzsvarot, lai šie uzdevumi nesabirtu daudzos mācību priekšmetos uzreiz, turklāt ar vienu un to pašu termiņu. Bet es gribu uzsvērt, ka no plānošanas viedokļa attālināto mācību laiks ir ļoti labs mācību laiks, arī domājot par nākotni, kā īstenot jauno mācību saturu. Jaunā situācija liek skolotājiem īpaši sadarboties un plānot mācību saturu kopā, saskaņojot gan tā apjomu, gan ilgtermiņā mācāmās prasmes, gan prasības un termiņus skolēniem.

Jūs jau analizējat skolēnu un vecāku aptauju, vēl mazliet par pēdējo. Populārākie viedokļi, ko dzirdam: vecāki kļuvuši par savu bērnu skolotājiem; iepazīst skolotāja darbu, sava skolēna mācīšanās īpašības u. c. Kas būtu piebilstams?

Arī vecāki ir snieguši līdzīgas atbildes, arī skaitā – ap 27 000, par visu mācību procesu, par tehnoloģijām, kuras izmanto. Respondentu vairākums gan ir no Rīgas, no valsts centrālajiem reģioniem, lielākajām pilsētām, tomēr tas dod gana reprezentablu ainu. Arī vecāku lielākā daļa pozitīvi vērtē jauno mācīšanās procesu, pilnīgi noteikti lielam lielais vairākums atzīst, ka mācības notiek, par saziņu ar skolu nav iebildumu, un šķiet, ka tieši komunikācija darbojas vispilnīgāk. Nav sūdzību, ka mājās nezinātu, kas bērnam jādara, visi skolēni ir aizņemti un nodarbināti. Patīkami ir tas, ka vecāki aktīvi iesaistās.

Sarežģītāk ir tajās ģimenēs, kurās ir trīs četri, pat pieci skolas bērni. Tas rada dažāda rakstura izaicinājumus, sākot jau ar tehnoloģijām (cik daudz bērnu ģimenē ir datoru un citu viedierīču, kāda ir interneta jauda u. tml.). Vecāki arī min, ka viņiem nav vienlīdzīgas iespējas tehnoloģiskajā nodrošinājumā, daļai ģimeņu ir novecojuši datori.

Vairāki indikatori liecina, ka tomēr pietrūkst skolotāju skaidrojošā darba. Izplatīta darba forma ir dot uzdevumus un sagaidīt atbildes. Uzdevumiem gan ir paskaidrojums, bet izpaliek tā skaidrojošā daļa, kas ir klātienēs stundās. Jāuzteic tā skolotāju daļa, kas veido videomateriālus, un tie, kas cenšas strādāt tiešsaistē. Protams, tas nenozīmē klātienēs klases imitāciju, bet strukturētu skaidrojumu un mācību procesa virzību. Tas jau prasa ne vien prasmes,

bet arī atbilstošas tehniskās iespējas, turklāt no abām pusēm, arī skolēna mājās, lai varētu pieslēgties tiešsaistē. Atgriežoties pie vecāku atbildēm, viens liels atzinums ir, ka tas, ko viņi visvairāk dara, ir – skaidro saviem bērniem uzdevumu saturu un būtību. Šķiet, šis ir viens no vājākajiem posmiem visā mācīšanās ķēdē, un lielākajai daļai mācībās iesaistīto ir grūtības ar to tikt galā.

Kādas ir jūsu domas par TV Klase? Sarunājamijs laikā, kad projekts tikko sācies, tomēr – vai, jūsuprāt, tas sasniegs auditoriju?

Manuprāt, tas ir tiešām vērtīgs projekts. Gribu izteikt atzīni IZM vadībai par ļoti operatīvu rīcību, organizējot šo gana sarežģīto projektu, kas prasīja sazināties ar uzņēmējiem, ar TV kanāliem, un tas viss notika dažu nedēļu laikā. Tāpat vēlos izteikt pateicību tiem uzņēmējajiem skolotājiem, kas pieteicās šim izaicinošajam darbam, zinot, ka viņus skatīsies un vērtēs arī kolēģi, ne tikai skolēni un vecāki. Visu cieņu par šo ierosmi, ka šāds darbs ir uzsācies! Par to, vai šis raidījums sasniegs mērķauditoriju, manuprāt, bažu nav. Cik man zināms, 6. aprīlī, pirmajā dienā, to jau bija redzējuši ap 50 000 skatītāju, kas ir diezgan liela auditorija televīzijai, un, starp citu, bija skatījušies arī ārpus Latvijas. Izvērtēt to, cik tas būs noderīgi, vēl nevaram, jāpaiet ilgākam laikam, bet cerēsim, ka kvalitāte būs laba, jo strādās pieredzējuši mācību priekšmetu skolotāji.

Saistībā ar šo projektu gribu uzsvērt divus aspektus. Vispirms, svarīgi ir tas, ka šādas papildu iespējas ar televīzijas starpniecību ir piedāvātas šajos apstākļos, kad pietrūkst tieši mācību satura skaidrojuma, kas, kā jau minēju, ne visiem skolotājiem ir pa spēkam. Arī pati iespēja tieši redzēt "dzīvu", runājošu skolotāju, lai arī TV ekrānā, ir ļoti būtiska attālinātu mācību gadījumā.

Otrs apstāklis ir pieejamība. Tā kā gana daudzās ģimenēs ir gan tehnoloģisko ierīču trūkums un ierobežotas iespējas sazināties ar skolotājiem, šī ir laba pagaidu iespēja skolēniem dažas stundas dienā vai nedēļā veltīt, skatoties šos televīzijas raidījumus tiešraidē vai arī sev izdevīgā laikā TV arhīvā. Tātad ieguvums ir gan pieejamība, gan tas, ka jaunais TV projekts aizpilda vienu trūkstošo elementu šajā attālināto mācību ķēdē. Tas ir apsveicami, un ceru, ka darbs izdosies, ka stundas būs labas un tās arī atzīnīgi novērtēs.

Kas ir vērtīgākais, ko, jūsuprāt, mēs visi šajos ārkārtējās situācijas apstākļos esam iemācījušies un turpinām mācīties? Digitālās prasmes, pašvadītu mācīšanos,

sadarbību... Un – kas lielākais zaudējums, ja tāds ir?

Jūs jau precīzi nosaucāt trīs caurviju prasmes, kas jaunajā mācību saturā ir īpaši uzsvērtas. Tiešām, bez šīm svarīgajām prasmēm, bez labas komunikācijas mācības jaunajos apstākļos, darot to attālināti, sekmīgi nevarētu notikt. Šis laiks dod iespēju šīs prasmes attīstīt un pilnveidot praksē.

Es drīzāk teiktu, ka jaunajā, neierastajā situācijā būs gan ieguvēji, gan zaudētāji. Attālināta mācīšanās savā ziņā vairo nevienlīdzību – nevis spēju vai iespēju nevienlīdzību, bet faktiskās īstenošanas ziņā. Tie skolotāji, tās skolas, tie skolēni un viņu vecāki, kuri aktīvi, produktīvi ir iesaistījušies šajā procesā, visdrīzāk būs ieguvēji, gan attīstot jau minētās prasmes, gan apgūstot mācību saturu, un īpaši gribu uzsvērt iespēju mācīties mācoties, pašvadīti mācīties, kas, iespējams, ir vissvarīgākā komponente. Turpretī, ja skolotāji un skolēni nav bijuši aktīvi un tādi nav arī tagad, nevar vai nespēj izmantot jaunās iespējas, tad šie mācību procesa dalībnieki var arī palikt malā. Ir kāda daļa skolēnu, kas dažādu apstākļu dēļ jau klātienē mācību laikā ieradusi būt pasīvi mācību procesa dalībnieki. Droši vien arī tagad, strādājot attālinātā režīmā, viņus sasniegt būs ļoti grūti, un viņi savās mācībās un progresā var iepalikt.

Mēs arī domājam par īpašiem atbalsta risinājumiem. Protams, visi izglītības procesa dalībnieki nav vienādi. Liels izaicinājums ir speciālajā izglītībā, īpaši smagajām programmām – kodi 58, 59. Šiem bērniem vajag ikdienas, ik brīža asistentu, pat ne tik daudz mācību ziņā, cik aprūpē. Pašreizējā situācija ir ļoti izaicinoša šādiem bērniem un viņu izglītotājiem. Izglītības kvalitātes valsts dienesta (IKVD) īstenotais Eiropas Sociālā fonda projekts "PuM-PuRs" bija orientēts uz bērniem, kas dažādu iemeslu dēļ riskē atpalikt mācībās un izkrist no izglītības sistēmas. Pašlaik tiek domāts, kā šis projekts varētu pārveidot savu darbību no klātienē formas un attālināto.

Tāpat izaicinājumi ir daudzām sistēmām, kas darbojušās un darbojas izglītībā. Dažādi pedagogu kursi tagad notiek attālināti vai arī ir pārcelti uz vēlāku laiku. Aina ir visai sarežģīta, un nevaram teikt, kas viss viens pret vienu darbojas tikpat perfekti, kā tas notiktu klātienē. Skaidrs, ka šajā posmā kādai daļai cilvēku iespējas iegūt kvalitatīvu izglītību būs ierobežotas. Šādi atsevišķi gadījumi varētu būt lielākais zaudējums.

Pienāks laiks, kad atgriezīsimies skolās, ierastajā ikdienā, un pilnveidotā satura ieviešanas termiņš arī tuvojas. Kādas atziņas paņemsim līdzī nākotnē?

Mēs diezgan daudz un bieži, runājot par jaunā satura ieviešanu, esam uzsvēruši orientāciju uz sasniedzamo rezultātu, kas ir jauno standartu un vadlīniju pamatā. Šis laiks mums ir parādījis, cik ļoti svarīga ir skaidra izpratne par sasniedzamo rezultātu skolēnam visām mācībās iesaistītajām pusēm. Ka tas palīdz ieraudzīt, ka var būt dažādi ceļi, kā pie tā var nonākt, ka palielinās paša skolēna loma un pašnoteikšanās iespēja tādā procesā un tā ir daudz iekļaujošāka pieeja tad, kad dažādi ceļi ir akceptēti un atvērti.

Šo mērķi, sasniedzamo rezultātu ar visām caurviju prasmēm, pratībām mācību priekšmetos var iegūt dažādi – mācoties klātienē, attālināti, sportojot, tiešsaistē, no dažādiem avotiem, konsultējoties ar skolotāju, ar vienaudžiem utt. Vērtīgākais, ko varētu paņemt no darba jaunajos apstākļos, ir pārorientēšanās mums visiem – skolotājiem un skolēniem – savā domāšanā no pievēršanās procesam (kā es piepildīšu savu mācību stundas laiku?) uz rezultātu. Tā ir lielā atziņa – uzsvars uz rezultātu. Ja to var panākt, skatoties TV pārraides vai meklējot informāciju internetā, vai strādājot ar skolotāja dotiem kompleksiem uzdevumiem, kas prasa ilgāku laiku un iedziļināšanos, tas ir apsveicami, un pašreizējās attālinātās mācības varētu lielā mērā veicināt mūsu domāšanas maiņu. Mēs visi vēl esam procesā, bet notiekošais paliks vēsturē kā milzīgs pārbaudījums un izaicinājums izglītības sistēmai Latvijā. ☺

Uzziņai

Izglītības un zinātnes ministrija attālinātās mācīšanās pirmajās nedēļās aptaujāja skolu vadības komandas, vecākus un skolēnus, lai noskaidrotu nepieciešamo atbalstu skolām un skolēniem.

Aptaujās piedalījušies:

- vairāk nekā 27 000 vecāku – visu vispārīglītojošo un profesionālo izglītības iestāžu skolēnu vecāki;
- gandrīz 10 000 skolotāju – visu vispārīglītojošo un profesionālo izglītības iestāžu skolotāji;
- vairāk nekā 23 000 skolēnu (7.-12. klašu skolēni un 1.-4. kursa audzēkņi profesionālās izglītības iestādēs);
- vairāk par IZM un Edurio aptauju rezultātiem šeit: https://bit.ly/IZM_attalinatamacisanas

Resursi attālinātām mācībām

Ir pagājušas vairākas nedēļas kopš pāriešanas uz attālinātām mācībām saistībā ar ārkārtējo situāciju valstī. Attālinātās mācīšanās apstākļiem ieilgstot, skolas un skolotāji jau atraduši labāko un piemērotāko mācību darba veidu un ritmu, gatavo tiešsaistes mācību stundas un uzdevumus. Ierosmei, ja meklējat ko jaunu, un atgādinājumam – par būtisko – apkopojums par attālinātās mācīšanās resursiem.

Vadlīnijas

<http://skola2030.lv/attalinata-macisanas/vadlinijas>

Skola2030 sadarbībā ar Valsts izglītības satura centru (VISC) ir izstrādājusi **vadlīnijas attālinātām mācībām, atgādni**, kā arī **vadlīnijas vērtēšanai**.

Tajās atradīsiet ieteikumus mācību procesa nodrošināšanai dažādos vecumposmos (pirmsskolā 5–6 gadus veciem bērniem; 1.–6. kl. un 7.–12. kl.) un mācību darba organizācijai (skolu vadībai), mācību un nodarbību plānošanai (skolotājiem), kā arī informāciju par rīkiem mācību procesa nodrošināšanai.

Vadlīnijas iespējams lejuplādēt šeit:

https://bit.ly/attalinata_macisanas_pdf

Lai noskaidrotu nepieciešamo atbalstu un turpmāko rīcību attālinātā mācību procesa pilnveidē, VISC pirmajās nedēļās veica skolu vadības, skolēnu, skolotāju un vecāku viedokļu aptauju. Rezultāti tika prezentēti vebinārā (Guntars Catlaks, VISC; Gatis Narvaišs, *Edurio*) 15. aprīlī. Ņemot vērā ieteikumus, tika sagatavota atgāдне par attālinātās mācīšanās 5 svarīgākajiem ieteikumiem, un tie ir šādi:

- prioritizējiet būtiskākos sasniedzamos rezultātus;
- plānojiet skolēnu / audzēkņu iespējām atbilstošu kopējās slodzes apjomu;
- iedibiniet visiem lietotājiem saprotamu un paredzamu saziņas sistēmu;
- piedāvājiet mērķtiecīgu un sistemātisku atbalstu mācībām;
- rūpējieties par sociāli emocionālo atbalstu visām iesaistītajām pusēm.

Atgādni iespējams lejuplādēt šeit:

https://bit.ly/attalinati_atgadne_pdf

Vērtēšana attālinātās mācībās

Vērtēšanas vadlīnijas var lejuplādēt šeit:

[Vadlīnijas skolēnu / audzēkņu mācību snieguma vērtēšanai attālinātās mācībās vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs \(pdf\)](#)

Par skolēnu snieguma vērtēšanu attālinātās mācībās iesakām noskatīties vebināru (G. Catlaks, VISC; P. Pestovs, *Skola2030*, J. Zīvarts, IKVD), lai uzzinātu vairāk:

https://bit.ly/attinati_vertesana

Tāpat aicinām iepazīties arī ar atbildēm uz biežāk uzdotajiem jautājumiem par vērtēšanu ārkārtējās situācijas laikā: <https://ikvd.gov.lv/>.

Pirmsskolai

<http://skola2030.lv/attalinata-macisanas/pirmsskolai>

Lai atbalstītu bērnu mācībās mājās, skolotājs sagatavo nedēļas plānu ar ieteicamiem uzdevumiem / rotaļdarbībām, kopīgas darbošanās iespējām, kuru bērni kopā ar vecākiem var pildīt tad, kad viņiem ir laiks. Skolotājs arī sagatavo nepieciešamo materiālu sarakstu no jau mājās esošajiem, saites uz video materiāliem, attēliem, receptēm u. tml.

Izmantojot jau praksē esošu digitālo platformu (E-klase, ELIIS, Class Dojo), skolotājs sazinās ar vecākiem un nodod konkrētus bērniem veicamus uzdevumus. Piemēram: “Saskatiet ģeometriskās formas apkārtējā vidē un ierakstiet, uzzīmējiet atrasto tabulā. Izmantotais materiāls: Matemātikas mācību joma, Ģeometriskās figūras, 59. lpp. <https://mape.skola2030.lv/materials/203>.”

Vebināri pirmsskolas skolotājiem

“Pirmsskolēns mācās mājās” (A. Lauka, G. Kārkliņa) <https://youtu.be/cLfygNXUHGE>.

Par darbu pirmsskolas dežūrgrupā ārkārtējās situācijas laikā, par skolotāja skolotāja lomu, par to, kā veidot un iekārtot dažādus mācību centrijus (A. Lauka un G. Kārkliņa): <https://youtu.be/tGSYefTP1dA>.

Sadaļā vecāku atbalstam <https://www.skola2030.lv/attalinata-macisanas/ieteikumi-vecakiem> sniegti pirmsskolai domāti vispārīgi ieteikumi un iekļauti konkrēti materiāli izmantošanai mājās jebkurā laikā. Aicinām skolotājus par šo saturu aktīvi ziņot pirmsskolēnu vecākiem.

- Raksts par to, kā bērni mācās rotaļājoties: <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/berns-macas-rotalajoties> .
- Ieteikumi par to, kā bērnam attīstīt rakstītprasmi: https://bit.ly/berns_macas_rakstit .
- Mācīšanās piemēri: vispārīgi atbalsta materiāli, kas sagatavoti primāri vecākiem un izmantojami jebkurā laikā, taču tikpat labi tos var izmantot arī dežūrgrupu skolotāji pirmsskolā.
 “Brokastis, pusdienas, vakariņas”: https://bit.ly/br_ps_vak
 “Matemātika katrai dienai”: https://bit.ly/mat_kat_dienai
 “Mācāmies ceļā”: <https://bit.ly/macamiescela>
- Atbalsta materiāls vecākiem, kā nedēļas laikā kopā ar bērniem izziņāt kādu tematu:
 izziņas temats “Mana brīnumzeme”;
<https://bit.ly/brinumzeme1>
<https://bit.ly/brinumzeme2>
<https://bit.ly/brinumzeme3>
 izziņas temats “Ceļam un būvējam”:
<https://bit.ly/celambuvejam1>
<https://bit.ly/celambuvejam2>
<https://bit.ly/celambuvejam3>

Skolai

<http://skola2030.lv/attalinata-macisanas/skolai>

Pieredzes piemēri: skolas un mācību darba organizācija ārkārtējos apstākļos: *Skola2030* eksperti Ogres 1. vidusskolas direktors Igors Grigorjevs un Ādažu vidusskolas fizikas skolotājs Raivis Pauls vebinārā stāsta, kā skola un skolotājs var nodrošināt attālinātu mācību darbu:

https://bit.ly/attalinati_pieredze

Pašvadīta mācīšanās: ieteikumi skolotājiem, vecākiem. Noskatieties vebināru, kurā Inga Pāvula, izglītības konsultante, *Skola2030* vecākā eksperte, piedāvā ieteikumus vecākiem un skolotājiem pašvadītas mācīšanās prasmju atbalstam:

<https://youtu.be/1hhM-eQvrpM>.

Ieteikumi, kā skolotājs var parūpēties par bērna emocionālo labklājību krīzes apstākļos (“Centrs Dardedze”) https://bit.ly/emocionalalabklajiba_dardedze

Ir sagatavoti uzzīņu materiāli arī vecākiem, ko skolotāji var izmantot, informējot un sarunājoties ar savu skolēnu vecākiem.

<https://www.skola2030.lv/attalinata-macisanas/ieteikumi-vecakiem>

Mācību resursu krātuve

Lai palīdzētu skolotājiem strādāt attālinātās mācīšanās apstākļos, *Skola2030* mācību resursu krātuvē <https://mape.skola2030.lv> ir apkopoti ikvienam pieejami un izmantojami nodarbību plāni dažādos mācību priekšmetos un klasēs. Šobrīd atrodami jau vairāk nekā 80 mācību un metodisko līdzekļu piemēri. Atšķirīgi materiāli pieejami 2 vietās.

mape.skola2030.lv – Katalogs

Atrodami plāni un/vai uzdevumi vienai stundai vai visai nedēļai, vai vienam tematam. Tos veidojuši speciāli aicināti skolotāji. Ja katalogā neatrod materiālus konkrētai klasei savā mācību priekšmetā, iesakām ielūkoties radniecīgu mācību priekšmetu materiālos, kuros atradīsiet labas un vērtīgas idejas, kā organizēt mācības saviem skolēniem. Resursi pakāpeniski tiek papildināti ar skolotāju idejām no visas Latvijas un izmantojami arī turpmāk pēc ārkārtējo apstākļu beigām.

Lai piekļūtu materiāliem, nepieciešams ieiet savā profilā, izmantojot *E-klase*, *Mykoob* vai *Latvija.lv* profilu.

Video instrukcija, kā skolotājiem pievienoties mācību resursu krātuvei: https://youtu.be/ze4s0xpb_LA

mape.skola2030.lv – Diskusijas

Skola2030 ir izveidojusi vietni <https://mape.skola2030.lv/forums>, kurā ikviens skolotājs var dalīties ar saviem izveidotajiem materiāliem attālinātām mācībām. Materiālus iespējams pievienot/apskatīties sadaļā “Diskusijas” atbilstoši mācību jomai. Ikvienam pieejami un izmantojami nodarbību plāni dažādos mācību priekšmetos un klasēs. Aicinām skolotājus dalīties ar izstrādātajiem mācību materiāliem savā jomā, kā arī izmantot jau kolēģu ievietotos materiālus savā darbā. Lai piekļūtu vai ievietotu materiālus, nav nepieciešams pieslēgties krātuvei

TV Klase

No 6. aprīļa līdz maija beigām skolēniem būs pieejams izglītojošs TV kanāls “Tava klase”, lai atbalstītu attālinātu mācīšanos. Mācību nodarbības skatāmas kanālos “ReTV” (1.–4. klašu skolēniem) un “Sportacentrs.com TV” (5., 6., kā arī 9. un 12. klašu skolēniem). Skolotāji, iepriekš iepazīstoties ar programmu, var iekļaut šos raidījumus savos mācību plānos. Apraide ir pieejama arī internetā, platformā <https://www.tavaklase.lv/> . 9

No podziņām līdz *jūtūberei*

Par aspektiem, ko izgaismo attālinātā mācīšanās, un pieredzi, kas noderēs mācību procesā turpmāk

Daudzi skolotāji šobrīd meklē un atrod veidus, kā attālināti sasniegt katru skolēnu. Tik intensīva iespēja mācīties, mainīties un izvērtēt īstenoto mācīšanās procesu un rezultātus mums vēl nav bijusi. Izdošanās mijas ar grūtībām, sarežģījumiem, ko līdz šim skolas ikdienā varēja šad tad parušināt, piemirst vai pat paslēpt zem deķa. Tagad viss kā uz delnas.

Solvita Lazdiņa, *Skola2030* vecākā eksperte,
Rīgas Pilsētas sākumskolas direktore

Lūk, Jēkabs un Zane nespēj risināt augstākā līmeņa uzdevumus, tos ieraugot, nemaz nesāk vai pamet iesāktus, pie darba neatgriežas. Kas tagad ir svarīgi – norādīt uz to, ko viņi nevar, vai ļaut viņiem trenēties līmenī, kas ir pa spēkam? Elizabete un Hugo toties var atslābt – visu dienā paredzēto izdara divās stundās, un gatavs. Vai es kā skolotāja varu atrast rosinošus izaicinājumus arī šiem skolēniem?

Krīze ir iespēja piedzīvoto pieredzi uzkrāt un izmantot tad, kad visi atkal satiksīties skolā. Tālāk apkopošu dažādu skolu skolotāju atziņas par vērtīgo, ko sniedz pašreizējā pieredze.

Skolēni ir dažādi

Var sacīt, ka piedzīvojam **dažādības izgaismošanās laiku**. To, ka skolēni ir dažādi, mēs teorētiski zinām, fiziski to esam piedzīvojuši skolā, taču reāli dzīve pirms pandēmijas ļāva nepievērst uzmanību tam, ka kādam, piemēram, nav datora, ka daļa bērnu mājās runā citā valodā un līdzās nav neviena, kas palīdzētu mācīties, ka ir bērni, kas netiek galā ar emocionālo spriedzi ģimenē un, lai gan vēlētos mācīties, to nevar izdarīt. Savā ziņā skolā visi bija vairāk vai mazāk vienlīdzīgi – pielīdzināti apgūstamajam mācību saturam, pārbaudes formām, un atšķirībām varēja nepievērst uzmanību.

Nu mums ikdienā šī dažādība ir jāpieņem. Skolotāji tai pielāgojas, jo tikai tā var sasniegt ikvienu. Jaunās vielas skaidrojums video, audio vai papīra formātā ir maksimāli vienkāršots, saprotams. Ātrie prāti to spēj pārnest uz sarežģītākām situācijām, pārējie trenējas sev paredzētajā līmenī. Skolēni saņem atšķirīgas izpildāmo uzdevumu komplektācijas ar iespējām strādāt / mācīties papildus.

Arī dažādotā "atbilžu" pieņemšana ir pielāgošanās situācijai, kas dod papildu pievienoto vērtību. Audioziņas,

Rīgas Pilsētas sākumskolas skolēnu mājās veidotie krāsu apli

filmēti eksperimenti, saruna ar skolotāju pa telefonu, apraksti, fotogrāfijas ar skaidrojumiem, kļūdas meklēšana savā darbā pēc skolotāja attālinātās norādes paver visām pusēm iespējas eksperimentēt un radīt mūsu mācīšanās vidē vēl neierastas zināšanu un prasmju demonstrēšanas / pārbaudes formas.

Mācības reālā vidē

Mācīšanās ir saistīta ar dzīvi. Skolotāji domā – ko patiešām ir būtiski iemācīties un kā vislabāk to iemācīt katram klases skolēnam, ņemot vērā pieejamos resursus, atmet lieko un nemitīgi meklē veidus, kā ikdienas dzīvi saistīt ar mācību saturu. Dabaszinībās ieviešot pavasara dārziņus uz palodzes, fizikā demonstrējot apstiprinājumu inerces likumam mājas apstākļos, mājturībā meklējot radošus, vienkāršus risinājumus ēdienu pagatavošanai no ledusskapī pieejamajiem produktiem, mākslā izveidojot

krāsu apli un rakstu rindas no sadzīves priekšmetiem, latviešu valodā analizējot viltus ziņas portālos, veidojot klases blogus par attālināto mācīšanos vai rakstot vēstules klasesbiedriem ar iepriekš piedzīvotās kopā būšanas pieredzes analīzi.

Skolotāju sadarbība mācību plānošanā

Skolotāji sadarbojas, saskaņojot mācību priekšmetu saturu. *Ģeogrāfs* paziņo *anglim*, ko skolēni tagad mācīsies, *anglis* piemeklē tematam atbilstošu filmu un / vai tekstu. Mākslas skolotāji ir gatavi pielāgoties visiem, lai tikai viņus paņem attālinātās mācīšanās pulciņā, – top reizināšanas apguves sistēmas paraugi, fotogrāfijas / plakāti / zīmējumi. Skolotāji sāk saskaņot bērnu slodzi – šodien

---

Skolotāji, ja vien to vēlas, ierauga līdz šim neievēroto – bērna intereses, vajadzības, prieku, vēlēšanos sarunāties un iepazīstināt ar sevi. Tā skolotāji uzzina, ka Jānis tikai skolā ir klusētājs, taču pa telefonu ar audzinātāju ir gatavs pastāstīt katru ikdienas detaļu.

---

uzsvars uz latviešu valodu, pārējie mācību priekšmeti tiek atkārtoti, vienojas par stundu norisi tiešsaistē. Agrāk kolēģi kopīgi apspriedās par pārbaudes darbiem, tagad mēģina un meklē, kā saskaņot mācīšanos.

Uzrunāt un ieraudzīt katru bērnu

Mācīšanās ir personalizēta, katrs bērns saņem tieši viņam adresētu atgriezenisko saiti, gabaliņu no tieši viņam veltītas skolotāja uzmanības. Daļai bērnu tā ir īpaša vērtība un iespējas nostiprināt, veidot ciešas, cieņpilnas attiecības. Skolotāji, ja vien to vēlas, ierauga līdz šim neievēroto – bērna intereses, vajadzības, prieku, vēlēšanos sarunāties un iepazīstināt ar sevi. Tā skolotāji uzzina, ka Jānis tikai skolā ir klusētājs, taču pa telefonu ar audzinātāju ir gatavs pastāstīt katru ikdienas detaļu. Pāvels, kas nāk no cittautiešu ģimenes, ļoti labi runā latviski, varbūt skolā viņš ir kautrējies sazināties? Mārai patīk saimniekot pa virtuvi. Tā ir lieliska iespēja ieraudzīt skolēnu stiprās puses, tās izmantot tagad un vēlāk.

Pašvadītas mācīšanās prasmes

Iepriekš visās skolās runājām un domājām **par pašā**

skolēna vadītas mācīšanās nozīmību. Prasme plānot visu darbu izpildi, saprast, kā es varu tikt galā ar grūtākiem un garākiem projektiem, kā atlikt malā interesanto, pievērsties mācībām un apbalvot sevi par to, ka plānotais ir paveikts. Nu šo vajadzību ieraugām jo īpaši spilgti. Tie, kas ieraduši plānot dienas norises, ar vai bez vecāku atbalsta ir saplānojuši darbus nedēļai un tādējādi ir vinnētāji. Viņi jūtas droši, jo zina, kas kurā brīdī ir darāms. Tas šajā apjukuma un neziņas pilnajā laikā ir tik būtiski.

Katrs bērns sastopas ar uzdevumu, kurš šķiet sarežģīts. Tieši šī pieredze ir kā indikators bērna prasmēm, attieksmei un rīcībai. Vai bērni izmanto dažādās stratēģijas – pasvītrot atslēgas vārdus, sadalīt darbības pa soļiem, atgriezties pie risinājuma meklēšanas pēc pauzes, paveikt visu citu iecerēto un tad saprast, ko darīt ar sarežģīto? Vai arī viņi mājās spiedz: “Nevaru, palīdz!” raksta skolotājam: “Palīdziet!” Ja tā, tad plāns ir skaidrs, atgriežoties skolā, būs jāmācās pievarēt uzdevumus, kas šķiet neiespējamā misija. Tādējādi mēs kā skolotāji esam uzzinājuši, kas ir jādara atgriežoties, lai mūsu skolēni kļūtu aizvien patstāvīgāki! Tas ir svarīgs atklājums!

Skolotāji mācās

Visbeidzot, pašu **skolotāju mācīšanās ir neatņemama ikdienas daļa**. Skolotāji mācās ātri un intensīvi – kā rīkot stundas tiešsaistē, kā labot darbus, ja tie nosūtīti attēla formātā, kā un kur pieejamas papildu iespējas trenēt matemātikā vajadzīgās prasmes, kā rosināt skolēnu saziņu un diskusijas, kā nepazaudēt piederības izjūtu skolai un klasei. Nonākot krīzes situācijā, redzams, cik elastīgi un ātri skolotāj spēj mācīties, eksperimentēt, meklējot risinājumus negaidītām grūtībām. Jautājumi rodas nemitīgi, un skolotāji atrod uz tiem atbildes. Es cienu un apbrīnoju redzēto un padarīto.

Šajā brīdī iederas arī stāsts par mani. Es kā skolas vadītāja katras darbadienas vakarā jūtos piekususi no spraigās mācīšanās darot, taču arī gandarīta par paveikto. Kolēģe brīvlaikā man iemācīja pašas filmēto materiālu ievietot *YouTube* slēgtajā kontā, lai tālāk to izsūtītu skolotājiem vai vecākiem un bērniem. (Kādam no jums tas šķiet viegli un pašsaprotami, taču es lepojos ar paveikto, jo vēl vasarā, lai izvairītos no pārlietu intensīvas komunikācijas, lietoju podziņtelefonu.) Kāds no skolēniem šo statusu apzīmēja ar izsaucienu, ko mums nodeva vecāki: “Vau, stilīgi! Direktore un skolotājas kļuvušas par *jūtūberēm!*”, tādējādi liekot saprast, ka šāds skolas personāls viņa acīs ir īpaši vērtīgs.

Paglabājiet prāta atvilktnē vai, vēl labāk, – pierakstiet to, ko esat iemācījušies, lai vilktu ārā un izmantotu tad, kad atkal tiksīties skolā. ☺

Par ziemas zābakiem blakus pavasara kurpēm

Par to, kā mierīgāk pieņemt un veiksmīgāk pārdzīvot pārmaiņas

Inga Pāvula, *Skola2030* vecākā eksperte,
foto: Evija Trofimova/LETA

Kad mainās ierastā lietu kārtība – darbības, uzdevumi, notikumi, – mēs katrs atšķirīgi uztveram un reaģējam uz pārmaiņām – vai tās organizācijā, kurā strādājam vai esam piederīgi, vai privātajā dzīvē. Reaģējam pat tikai uz informāciju, ka būs pārmaiņas, vai ideju, ka vajadzētu pārmaiņas. Parādās emocijas, satraukums, neziņa, arī dusmas.

Pārmaiņas un krīzes var būt plānotas vai pēkšņas, gaidītas vai negaidītas, pašu izvēlētas vai no ārpusē uzspiestas. Domāju par to, kas man ir palīdzējis piedzīvot un veiksmīgi pārdzīvot pārmaiņas, un vēlos dalīties gūtajā pieredzē un izpratnē, cerot, ka kādam tas noderēs pašā pieredzes izvērtēšanai, citam kā ierosmei palasīt rakstus un pētījumus, vēl citam – vienkārši pārdomām.

Ceļvedis pārmaiņās

Individuālā līmenī – arvien labāk iepazīstot sevi, katrs varam izveidot sev piemērotu “ceļvedi pārmaiņās”, kurā ieskatīties brīžos, kad liekas, ka neko vairs nespējam kontrolēt un notiekošais pārņem dzīvi, prātu, emocijas. Pārmaiņu brīžos ir vērtīgi apzināties, izvērtēt, izrunāt: kā es jūtos un kā reaģēju, kad kaut kas mainās? Skolotāji var sev jautāt – kā es kā skolotājs jūtos un kā reaģēju pārmaiņu situācijās? Sākot no vienkāršām izmaiņām stundu sarakstā vai atšķirīgas stundas plānošanas līdz izmaiņām mācību pieejā un tādām sarežģītām situācijām kā pārorientēšanos uz mācībām attālināti. Jā, situācijas ir dažādas un atšķirīgas, bet iespējams, ka saskatīšu – mana reakcija mēdz būt līdzīga. Piemēram, ja novēroju, ka vienmēr pārmaiņu gadījumā manī automātiski sāk gruzdēt jautājumi un pārmetumi: “Kāpēc tā jādara? Man nekas nesanāk? Kurš to izdomāja? Kurš vainīgs? Kāpēc tas ar mani notiek? Visu daru atkal nepareizi. Jāmeklē cits darbs! U. tml.”, varbūt es sākšu labāk atpazīt savu reakciju uz pārmaiņām un nevis dusmošos uz kādu cilvēku, kurš par šīm pārmaiņām paziņo vai tās iesāk, vai uz direktoru, kurš galvenais skolā, bet sapratīšu, ka

Inga Pāvula

dusmojos tieši par to, ka kaut kas vispār jāmaina. Vai arī – apzinos un piefiksēju, ka manī ir tik daudz neskaidrību, ka raudiens nāk. Vai – ka mans sašutums nav par, teiksim, 8. klases uzvedību, bet gan par savu izmisušo centību un prasīgumu, jaunas lietas uzsākot.

Šīs reakcijas pārmaiņu situācijās iespējams novērot ne vien individuālā līmenī, bet arī plašākā kopā, kolēģu grupā, skolā.

Ir cilvēki un organizācijas, kas pārmaiņas saredz kā jaunas iespējas, paši tās organizē un iesāk. Bet tieši tikpat būs cilvēku un organizāciju, kas kaut ko mainīs tikai galējas nepieciešamības, ārēja spiediena rezultātā. Mēs esam tieši tik dažādi un tieši ar tik atšķirīgām individuālām un organizāciju pieredzēm!

Aicinu padomāt par dažiem svarīgiem aspektiem saistībā ar pārmaiņām, izveidot savu pārmaiņu ceļvedi, lai **mierīgāk** pieņemtu un arī īstenotu pārmaiņas, un piedāvāju savējo.

Dzīvoju šodienā, bet atceros savus lielos mērķus.

Jautājumi pārdomām: kāpēc un kam mans darbs / mūsu skola ir vajadzīga, kāpēc es esmu šajā profesijā, kāpēc es / mēs kaut ko darām?

- **Nošķiru un atšķiru, ko es vai mēs varam ietekmēt un ko nevaram.** Jautājumi pārdomām: vai konkrētos uzdevumus, notikumus, rīcības, arī attieksmes es varu mainīt? Vai tie ir manā ietekmes laukā?
- **Apzinos savas stiprās puses un izaugsmes vajadzības.** Jautājumi pārdomām: kas man izdodas, veicas labi, kā es to zinu? Kas man sagādā grūtības, kā es to zinu? Kur es varu meklēt palīdzību, ja kaut ko nespārotu, ja kaut kas man neizdodas?
- **Meklēju informāciju, kas konkrētā situācijā vai veicamos uzdevumos,** jo bez informācijas prāts sāk pats piedomāt iztrūkstošo, veidot savus scenārijus. Jautājumi pārdomām: kāda informācija, par ko man būtu vajadzīga? Kur es to varētu meklēt, kam prasīt?
- **Turpinu īstenot vai attīstīt no jauna pozitīvu pasaules redzējumu.** Jautājumi pārdomām: kādas vērtības un uzskati virza manu darbu?
- **Svinu pārmaiņas.** Jautājumi pārdomām: vai es vienlīdz novērtēju gan procesu, gan rezultātu? Vai es atzīmēju mazās uzvaras un ikdienas veiksmes?

Pieņemt jauno

Interesanti – pat ja ir skaidrs, ka pārmaiņas būs pozitīvas un ilgtermiņā uzlabos situāciju, tik un tā nav viegli tās pieņemt. It kā ar “galvu” saprotam, ka būs labāk, bet emocionāli ir tik grūti atteikties no esošā. Atstāt vecos ieradumus un sākt darīt citādi. Un iespējams, ka vairāk ir bailes nevis no jaunā, bet – no tā, ka jāatsakās no vecā, zināmā, pazīstamā. Vajadzīgs pārejas laiks, kurā atvadāmies no vecā un mācāmies jauno. Un varbūt tieši šis pārejas laiks ir tās īstās pārmaiņas – kad skaidri zinām, ka tā, kā bija, vairs nebūs, bet vēl nezinām, kā būs. Vēl sarežģītāk, ja pārmaiņas ir pēkšņas un nav iespējas sagatavoties, noskaņoties, tad šis pārejas posms ir jāpieņem kā kaut kur fonā esošs, tāpat kā mūsu emocijas un attieksmes. Dusmojamies, bailojamies, uztraucamies. Cits īsāku, cits ilgāku laiku, kā nu kurš. Līdz nonākam pie pieņemšanas: tagad ir tā, kā ir. Jo tad, kad pārmaiņas jau notikušas, pieņemtas, tad tā jau atkal ir kļuvusi par ikdienu, par ierastu lietu.

Kamēr esam pārmaiņu emocijās un *cepjamies* par to, kāpēc ir tā un “par ko tas man” tieši tagad utt., visa

enerģija aiziet emocijās, un saprātīgus lēmumus pieņemt nevar. Lūk, jautājumi, kas man palīdz tādās situācijās.

Ko es varu / nevaru ietekmēt?

Ko man darīt / nedarīt?

Ko es varu / nevaru mainīt?

Man pašai pārāk nepalīdz, bet daudzviet tiek ieteikts padomāt, “kas notiks, ja notiks...”, proti, pamodelēt situācijas, izvērtēt plānu A, B, C. Likst lietā iztēli – iztēloties gan briesmīgāko scenāriju, gan modelēt pozitīvo virzienu, lai redzētu, ka risinājumi var būt dažādi.

Tas, kas man palīdz, ir atcerēties mērķi, sākt darīt, mēģināt, atļaut sev arī kļūdīties un ticēt, ka es varu, ja vien nemitējos domāt, kāpēc, ko, kā un turpinu darīt! Nu ja, un dienas beigās pārdomāt vai pierakstīt, kas šodien izdevās, par ko priecājos, ko labu piedzīvoju, ko citiem labu esmu devis. Saprotot, pieņemot un ļaujot sev izjust emocijas, ir iespējams sākt analizēt un domāt par turpmāko rīcību!

Pārmaiņas ir nemitīgas

Savā ziņā šis laiks, kurā esam, ir tieši tāds pārmaiņu un pārejas laiks, kad mums visiem ir jāpielāgojas, no kādiem ieradumiem jāatsakās, iespējams, pat jāatvadās pavisam. Gan no tādiem, kas jau bijuši traucējoši, gan arī no tādiem, kas ļoti patika, bet vairs neder jaunajā situācijā. Te ir īstais laiks padomāt, ko ņemam līdz un turpinām izmantot un attīstīt, ko novērtējam kā labu pieredzi, bet atstājam pagātnē. Un, ja šobrīd mēs padomātu par attālināto mācību pieredzi, tad – ko no šīs visa ņemsim līdz un turpināsim izmantot, bet ko atstāsim atmiņām?

Mums ir priekšrocība dzīvot klimata zonā, kur vēl iespējams pieredzēt dabas ritmus un 4 gadalaikus ar jūtāmām pārmaiņām. Esam regulāru, ciklisku pārmaiņu apstākļos. Ziemu nomaina pavasaris, tad nāk vasara, tad rudens un atkal ziema. Dabā šīs pārmaiņas nenotiek kalendārā datumā, taču, jā, mēs varam aptuveni paredzēt, tām sagatavoties. Tomēr joprojām esam pārsteigti, kad uzsnieg snieg – ielās sastrēgumi, sniega tīrāmās mašīnas iestāvējušās. It kā zinām, ka ziema būs, bet tik un tā neesam gatavi. Taču mūsu skapjos vienmēr ir apģērbs 4 dažādām sezonām – jo zinām taču, ka zābaki būs jānomaina pret korpēm, mēteļi – pret žaketēm utt. Zināšana un apzināta pieredze dod drošību, vairo uzticēšanos sev. Arvien labāk iepazīstot sevi pārmaiņās, jutīšos drošāk, jo zināšu, kas ar mani notiek, ko darīt un ka varu uzticēties sev!

Gan jau šobrīd vēl ziemas zābaki ir kaut kur tuvumā, netālu no pavasara korpēm, bet mēs taču zinām, ka drīz tos iezīmosim un pavasara korpēm blakus noliksīm vasaras. ☺

Ja gribas palasīt, paklausīties vairāk par pārmaiņām

17. septembris, 2018. "Pētnieki saka, ka pretestība pārmaiņām un cilvēku reakcija uz tām ir cieši saistīta ar mūsu emocijām. Psihiatre Elizabete Kublere-Rosa (*Elisabeth Kubler-Ross*) 1969. gadā radīja modeli, kas skaidro cilvēka emocijas pārmaiņu procesā – 5 skumju stadijas (*5 stages of grief*). Mūsdienās šo modeli piemēro arī organizāciju pārmaiņu procesiem, lai skaidrotu darbinieku emocijas pārmaiņu laikā – noliegumu, dusmas, kaulēšanos un pieņemšanu."

<https://www.visma.lv/blogs/lai-bailes-nebremze-uznemuma-attistibu-ka-palidzet-darbiniekiem-parmainu-procesa/>

Kāpēc tu dari to, ko dari jeb ieraduma spēks.

KONFERENCES / 05.02.2016.

Ar Čārlza Duhiga grāmatas "Ieraduma spēks" apskatu iepazīstina *FranklinCovey* trenere Anda Gaitniece-Putāne. Viņa atklāj, kā veidojas mūsu ieradumi

un kādēļ pie tiem tik ļoti turamies. Turklāt tajā ir arī iekļauti padomi, kā atbrīvoties no saviem nevēlamajiem ieradumiem un kā sekmīgi iegūt un noturēt jaunus.

<http://straume.lmt.lv/lv/konferences/konferences/ieraduma-speks/1738>

Pārveidojot organizācijas.

KONFERENCES / 04.10.2019.

Grāmata "Pārveidojot organizācijas" rakstīta cilvēkiem, kuri uzskata, ka veids, kādā vadām organizācijas, fundamentāli nedarbojas, un ir nepieciešams kas pilnīgi jauns, bet ir ļoti jādodomā, kas tas varētu būt. Šajā tematā iedziļinājies un ar savām atklāsmēm dalīsies *FranklinCovey* treneris Mārtiņš Martinsons.

<http://straume.lmt.lv/lv/konferences/konferences/parveidojot-organizacijas/1045901>

8 veidi, kā tik galā ar neskaidrību un nenoteiktību.

<http://franklincovey.lv/raksts/ka-tikt-gala-ar-nenoteiktibu-un-neskaidribu/>

Mācās darot

Kā ārkārtējie apstākļi mainījuši pirmsskolas ikdienu, un kādas jaunas prasmes skolotāji apguvuši

Diāna Ločmele, Carnikavas PII "Riekstiņš", vadītājas vietniece izglītības jomā

Kolektīvs kopā ir mācījies uzlabot IT prasmes, pieaicinot novada speciālistu. Sākumā lietpratējs mums izstāstīja par dažādām iespējām, piemēram, Zoom platformu, pēc tam mēs, skolotājas, sadalījāmies mazākās grupās, lai praktiski to izmēģinātu. Savā ziņā iejutāmies bērnu lomā – mācījāmies darot! Pašlaik Zoom platformu izmantojam, lai organizētu un kopā strādātu arī attālināti ar kolēģiem. Tā, piemēram, rīkojam informatīvās sapulces, pārrunājot aktuālo sadarbībā ar vecākiem un bērniem, kā plānot un sniegt atgriezenisko saiti, kuri interneta resursi būtu piemērotāki konkrētam tematam.

Sadarbībā ar vecākiem un bērniem izmantojam <https://www.elis.lv/> platformu. Tajā iesūtām nedēļas uzdevumus, video sveicienus un vienkārši uzmundrinājumus bērniem.

Auglīgi sadarbojas mūsu mūzikas un sporta skolotājas. Viņas izveidojušas savu kontu YouTube platformā un ar pašu veidotu video piedāvā bērniem rotaļnodarbības.

Citas skolotājas ir uzlabojušas savas datorprasmes, iemācījušās word dokumentā veidot tabulas, gatavojot saziem bērniem nedēļas uzdevumus par konkrētu tematu.

Agnese Kalniņa–Grīse, Liepājas Kristīgā PII, skolotāja

Mūsu pirmsskolā skolotāja ir izveidojusi Facebook grupu "Mācīsimies savādāk" vecākiem un skolotājiem. Tur ievietojam visas iestādes kopīgo tematu, piedāvājam video par aktuālajiem jautājumiem. Visi, gan skolotāji, gan vecāki, mācāmies strādāt attālināti.

Facebook platformā esmu izveidojusi arī savas pirmsskolas grupas atsevišķu lapu vecākiem, kas ļauj labi apmainīties ar informāciju, netraucējot citus. Veidojam video, aprakstus, piedāvājam 1-2 uzdevumus bērniem nedēļai, piemēram, pašlaik aplūkojam tematu "Pavasara laiks", mācāmies par pulksteni, par laika ritu. Mēs, skolotāji, sniedzam atgriezenisko saiti par padarīto pie iesūtītajiem bērnu darbiem ar foto un video starpniecību. Pati esmu iemācījusies veidot kodolīgus, bērniem saprotamus video, izmantojot PII videokameru. Sadarbojos ar kolēģi, kura pēc tam šo video apstrādā un izveido materiālu, lai to piedāvātu bērniem un vecākiem.

Inese Eglīte, Rīgas 14. PII, vadītājas vietniece, skolotāja

Ikdienā strādājot ar bērniem, nekad nedomātu par iespēju izmantot digitālo klasi. Taču darbā ar piecgadniekiem un sešgadniekiem esmu sākusi izmantot ClassFlow platformu, kas tiek pielāgota pirmsskolniekiem. Tā ir virtuāla klase, kurā notiek mācību process. Atšķirība ir tikai tā, ka bērni neatrodas ar mani vienā telpā. Es sūtu uzdevumu kartītes, kurās bērni strādā. Viņi var zīmēt, krāsot, rakstīt, lasīt, minēt mīklas, meklēt vārdus, skatīties multfilmās utt. atkarībā no jomas, kurai plānots nodarbības saturs. Kad uzdevums ir izpildīts, bērni iesūta savas kartītes, skolotāja pārrunā, apskata, pievērš uzmanību detaļām. Bērns uzreiz saņem atgriezenisko saiti. ☺

Deviņi mācību notikumi efektīvai stundai

Par efektīvu mācību plānošanu un deviņu mācību notikumu modeli, lai ikviens skolēns sasniegtu stundas rezultātu un iemācītos

Skolā piedzīvojam daudz interesantu mācību stundu, tomēr ne katrā gūtais paliek mūsu atmiņā. Kā veicināt to, ka katrs skolēns aktīvi pieslēdz savu domāšanu stundā notiekošajam un aiziet no tās, apguvis jaunas zināšanas un prasmes? Izrādās, ka daļa risinājuma meklējama jau stundas plānošanas fāzē. Šajā rakstā runāsim par to, kas, plānojot stundu, jāņem vērā, lai panāktu, ka ikviens skolēns sasniegtu izvirzītos rezultātus, un kādi mācību notikumi ir jāparedz un kādā secībā tie skolēnam jāpiedzīvo, lai palīdzētu viņam izprast kontekstā, secināt, radīt un arī pēc ilgāka laika atcerēties apgūto. Šis raksts dos ieskatu par amerikāņu izglītības pētnieka Roberta Ganjē (*Robert Mills Gagné*) piedāvāto mācību plānošanas modeli.

Ieva Ušča, *Skola2030* vecākā eksperte,
Zane Oliņa, *Skola2030* mācību satura ieviešanas vadītāja

Ganjē mācību plānošanas modelis veidots, par pamatu ņemot kognitīvajā psiholoģijā plaši pazīstamo kognitīvās informācijas apstrādes modeli, kas palīdz izskaidrot skolotāja rīcības iespējamo ietekmi uz skolēnu mācīšanos. Lai noteiktu būtiskākos mācību notikumus, modeļa izveides pirmsākumos autors vēroja daudzu labu skolotāju stundas, tādēļ tas ir saskaņā ar daudzu skolotāju jau esošu praksi.

Šis modelis izstrādāts, domājot par to, kādi procesi mācoties notiek skolēna galvā un kā skolotājs var tos veicināt un izmantot, lai nodrošinātu, ka ikviens skolēns sasniedz stundas rezultātu. Tam, kā skolotājs māca, ir cieši saikne ar to, kā skolēns mācās. Tāpēc, plānojot stundu, skolotājam jāņem vērā ne tikai, ko viņš grib iemācīt, bet arī tas, kā organizēt mācības tā, lai veicinātu un atbalstītu skolēnu mācīšanos. Pretējā gadījumā skolotājs var piedzīvot situāciju, ka "it kā esam šo mācījušies", bet vēlāk izrādās, ka zināšanas nav nonākušas skolēnu ilgtermiņa atmiņā.

Informācija, kuru skolēns mācoties saņem, uzzina vai atklāj, ceļo cauri dažādajiem atmiņas veidiem – no sensorā registra, kurā ienākošo informāciju pirmo reizi uztveram, uz īstermiņa un tad uz ilgtermiņa atmiņu. **Lai informācija tik tiešām nonāktu līdz ilgtermiņa atmiņai un tur paliktu, skolēnam mācīšanās procesā jānotur uzmanība, jāsaista informācija ar iepriekš zināmo, jāatpazīst tajā sakarības, jāatkārto tā un jāspēj atrast šai informācijai vietu tajā sistēmā, kas skolēna atmiņā jau ir.** Mācīšanās notiek tikai tad, ja visi šie procesi ir aktīvi,

tāpēc saskaņā ar Roberta Ganjē mācīšanas teoriju un viņa izveidoto 9 mācību notikumu modeli galvenais mācīšanas uzdevums ir aktivizēt informācijas apstrādes procesus skolēna smadzenēs.

Roberts Ganjē piedāvā deviņus mācību notikumus, kuri ir nepieciešami, apgūstot katru sasniedzamo rezultātu – gan tad, ja runa ir par vienu atsevišķu sasniedzamo rezultātu vienas stundas ietvarā, gan kompleksu sasniedzamo rezultātu, kura apguvei nepieciešams ilgāks laiks un vairāku stundu kopums. Lai varētu saprast, kāda ir katra mācību notikuma loma un pamatojums, skaidrojam, kā tie sasaistās ar skolēna mācīšanās procesu. Tālāk tabulā sniedzam strukturētu informāciju par to, kādas var būt skolotāja darbības un paņēmieni, lai īstenotu katru mācību notikumu. Svarīgi uzsvērt, ka šis modelis ir veidots skolotāja mērķtiecīgi plānotām mācību situācijām, kur ir skaidrs sasniedzamais rezultāts. Gan bērni, gan pieaugušie, protams, daudz iemācās arī neformālās mācīšanās situācijās.

1.

Pievērst uzmanību.

Mācīšanās var sākties tikai tad, ja skolēns ir pievērsis uzmanību tam, kas tajā brīdī notiek stundā / nodarbībā. Ja skolēns nav pievērsis uzmanību, tad viņš neiesaistīsies tālākajos mācību notikumos. Daļa skolēnu paši prot sevi motivēt un koncentrēt uzmanību, bet citai daļai skolotāja

organizēta uzmanības pievēršana var būtiski palīdzēt mācīties vairāk ieinteresēti un motivēti. Uzmanības pievēršanas procesā ir svarīgi raisīt skolēnos zinātkāri. Dažkārt pietiek ar jautājumu, kas liek skolēnam aizdomāties par kādu ar stundas tematu saistītu jautājumu vai problēmu un prognozēt vai minēt iespējamus risinājumus.

2.

Komunicēt sasniedzamos rezultātus.

Skaidri zināt stundas sasniedzamo rezultātu, pirmkārt, ir vērtīgi pašam skolotājam. Tas ir pirmais solis, lai skolotājs vispār varētu sākt plānot stundas gaitu. Cits jautājums ir, vai un kāpēc skolēniem būtu jāzina stundas sasniedzamais rezultāts. R. Gaņjē to pamato, skaidrojot, ka priekšstats par to, kas tieši stundā ir jāapgūst, palīdz skolēnam iedarbināt savus iekšējos kognitīvās kontroles mehānismus. Tie skolēnam palīdz saprast, kas stundā ir galvenais, kam ir jāpievērš īpaša uzmanība, kas ir noteikti jāizprot vai jāspēj izdarīt stundas gaitā. Ja skolēns nezina stundā sasniedzamo rezultātu, tad viņš darbojas pēc saviem ieskatiem un minējumiem par to, kas ir galvenais un kas ir jāapgūst, un tas var nesakrist ar skolotāja paredzētajiem sasniedzamajiem rezultātiem. Skolotājs var vienkārši izstāstīt sasniedzamo rezultātu, lūgt skolēnam nolasīt to vai arī organizētā procesā dot iespēju skolēniem pašiem atklāt skolotāja plānoto stundas rezultātu, šādi ļaujot skolēniem gūt dziļāku izpratni par to, kas tieši tiek sagaidīts un kāpēc ir svarīgi to apgūt.

3.

Aktivizēt iepriekšējās zināšanas.

Par katru jautājumu, ko skolā mācāmies, skolēniem jau ir priekšstats. Tas var būt pareizs, nepilnīgs vai maldīgs. Ir svarīgi, ka skolēni šīs iepriekšējās zināšanas atsauc atmiņā un jaunās zināšanas un prasmes savieto ar iepriekšējām, papildinot nepilnīgās un mainot maldīgās vietas. Iepriekšējo zināšanu izmantošana jaunā kontekstā vai jaunu problēmu risināšanā nav viegls uzdevums nevienā vecumā. Lai sagatavotu skolēnus jaunu zināšanu ieviešanai skolēnu esošajos priekšstatos vai mainītu eksistējošos priekšstatus, skolotājam ir jāpalīdz skolēnam atsaukt atmiņā tās zināšanas vai prasmes, kas šajā stundā var būt noderīgas, un it īpaši tās, kas ir obligāti nepieciešamas kā pamats, lai apgūtu jaunās zināšanas un prasmes.

4.

Piedāvāt jauno informāciju.

Šis mācību notikums ir tas, ko parasti saprotam ar mācīšanos, – skolotājs piedāvā jauno informāciju vai dod iespēju skolēniem pašiem atrast un izziņāt jauno informāciju, kas nepieciešama tālākās izpratnes veidošanai vai prasmju apguvei. Īstenojot šo mācību notikumu, ir svarīgi nodrošināt, ka šī informācija tiek piedāvāta skolēnam saprotamā veidā, t. i., sasaistot to ar iepriekš apgūto, dodot iespēju saprast, kas šajā informācijā ir galvenais, dodot informāciju pietiekami mazā vai skolēna uztverei atbilstošā apjomā. Šis ir brīdis mācību procesā, kad svarīgi arī dot skolēniem iespēju pašiem atklāt likumsakarības, izmantojot par pamatu rūpīgi izvēlētu piemēru bāzi, nonākt pie pašu vārdiem formulētām definīcijām, novērojot, salīdzinot un grupējot kopīgās un atšķirīgās pazīmes, saprast, kā rīkoties, sekojot jaunajiem noteikumiem vai ievērojot kādas procedūras, paturot prātā, ka skolēnam galvenais uzdevums šajā posmā ir iepazīties ar jaunā mācību satura būtību.

5.

Virzīt un atbalstīt mācīšanos.

Šī mācību notikuma galvenais uzdevums ir palīdzēt skolēnam sagatavoties noguldīt informāciju ilgtermiņa atmiņā. Lai tas notiktu, skolēnam ir jāatrod šai informācijai vieta savā "informācijas glabāšanas sistēmā". Daļa skolēnu to var veikt paši, ja viņiem piemīt augsti attīstītas pašvadītas mācīšanās prasmes, bet lielai daļai palīdzēs skolotāja vadīts process – mācīšanos virzošas metodes, ko skolotājs izmantos, lai iesaistītu un atbalstītu katru skolēnu.

Šī mācību notikuma kontekstā skolotājs lems, vai dos iespēju skolēniem pašiem atklāt un konstruēt jaunās zināšanas, vai nodos šīs zināšanas skolēniem jau gatavā veidā. Pirmajā veidā skolēni gūs dziļāku izpratni un noglabās zināšanas ilgtermiņa atmiņā. Savukārt otrā veida priekšrocība ir krietni mazāks laika patēriņš informācijas nodošanai, kas gan negarantē to, ka skolēni informāciju uztvers un izprātīs. Izvēloties nodot informāciju skolēniem tiešā veidā, skolotājam jāparedz jautājumi vai uzdevumi, par kuriem skolēns domās, klausoties informāciju, un kas palīdzēs no tās izcelt svarīgāko, to strukturēt un citādi veicināt dziļāku izpratni par dzirdēto. Šis ir arī brīdis, kad ar skolēniem varam runāt par stratēģijām, ko izmantojam konkrētu mērķu sasniegšanai, – vai tās būtu vispārīgas

lasīšanas, atcerēšanās, kritiskās domāšanas, mācīšanās stratēģijas vai kādas priekšmetam specifiskas stratēģijas, kuras skolēnam varētu būt lietderīgas izvērīto rezultātu sasniegšanai.

6.

Dot iespēju lietot jauno informāciju.

Šajā mācību notikumā skolēniem tiek dota iespēja pārliecināties par to, vai viņi mācās – virzās uz sasniedzamo rezultātu. Šī mācību notikuma kontekstā svarīgākais jautājums ir – kāds uzdevums skolēnam ir jāveic, lai noskaidrotu, kādā mērā viņš ir virzījies uz sasniedzamo rezultātu. Uzdevumam vai uzdevumiem ir jānodrošina iespēja pārliecināties, vai un kādā mērā esmu sapratis vai spēju demonstrēt visas sasniedzamajā rezultātā izvērītās zināšanas un prasmes. Būtiski paturēt prātā, ka šis joprojām ir mācīšanās posms, tāpēc pārbaudīta tiek skolēna virzība uz sasniedzamo rezultātu, un šajā posmā joprojām tiek pieļauts, ka skolēns kaut ko neizprot vai kļūdās, un tiek piedāvāts veids, kā nepilnīgās zināšanas vai prasmes pilnveidot. Šis mācību notikums iet rokrokā ar nākamo, kurā skolēns gūst noderīgu informāciju, kā uzlabot sniegumu.

7.

Sniegt atgriezenisko saiti.

Informācija par to, kā skolēnam stundas gaitā sokas ar virzību uz mērķi, ir ļoti svarīga, lai skolēni konstatētu nepilnīgās vai kļūdainās zināšanas vai prasmes, kā arī apstiprinātu pareizās, lai varētu turpināt tās lietot. Būtiski – lai pilnveidotos, skolēniem atgriezeniskā saite ir nepieciešama mācīšanās procesā, nevis tikai gala rezultātā. Turklāt atgriezeniskā saite nozīmē ne tikai informāciju par to, vai izpildīts ir pareizi vai nepareizi, bet arī par to, ko darīt, lai virzītos tālāk. Tas, ka skolēns zina, ka kaut ko nav izdarījis pareizi, vēl automātiski nenozīmē, ka skolēns zina, ko darīt, lai to mainītu.

Lielā klasē skolotājs pats ne vienmēr varēs nodrošināt atgriezenisko saiti katram skolēnam. Lai šo jautājumu risinātu, skolotājs var organizēt procesus, kuros skolēni gūst atgriezenisko saiti, izmantojot tehnoloģijas, citus skolēnus vai paši sevi. Lai atgriezeniskā saite būtu kvalitatīva un tiešām virzītu skolēnus uz labāku rezultātu, skolēniem pašiem savi un citu darbi jāizvērtē, ņemot

vērā ļoti konkrētas norādes un kritērijus, kas tieši vērsti uz sasniedzamo rezultātu.

8.

Novērtēt sniegumu.

Šī mācību notikuma mērķis ir konstatēt, kādā mērā katrs skolēns ir sasniedzis stundas rezultātus. Šī soļa īstenošanai nepietiek ar to, ka mēs skolēniem pajautājam viņu viedokli par to, vai viņi ir sasnieguši rezultātu. Skolotājam jānodrošina iespēja skolēniem objektīvi konstatēt, vai viņi rezultātu ir sasnieguši. To var darīt, piemēram, ar uzdevumu, kura izpilde parāda, ka skolēns prot izdarīt tieši to, kas minēts stundas sasniedzamajā rezultātā. Tikai pēc tam, kad skolēni uzdevumu izpildījuši un noskaidrojuši, vai tas izdarīts pareizi, skolotājs var jautāt skolēniem, vai viņi sasnieguši stundas rezultātu, lūdzot savu atbildi balstīt tikko pildītā uzdevuma rezultātos. Šajā posmā notiek arī domāšana par mācīšanos. To var veicināt, skolēniem jautājot, ko un kā viņi darīja stundā un kā varētu to darīt labāk nākamreiz. Ar šiem jautājumiem varam aktualizēt produktīvākās uzvedības un sadarbības formas, situācijai piemērotākās mācīšanās stratēģijas u. c.

9.

Sekmēt pārnesi, vispārināšanu.

Šajā brīdī jaunās zināšanas vai prasmes ir apgūtas. Aktualizējas jautājums, kā novērst aizmirstānu un kā stiprināt skolēna spēju piekļūt apgūtajām zināšanām vajadzīgā mīklī, kad būs nepieciešams tās izmantot reālās, praktiskās situācijās. Lai zināšanas nostiprinātos un tās praktiski lietotu, jānotiek vairākām lietām, turklāt tās var notikt ne tikai stundas beigās, bet vairāku iepriekš aplūkoto mācību notikumu ietvarā. Apgūtā atkārtošana stundas laikā un nākamajās stundās var būt noderīga prakse, un tas parādīsies kā daļa no "Dot iespēju lietot jaunā zināšanās" un "Sniegt atgriezenisko saiti" mācību notikumiem. Zināšanu pārnese uz citiem kontekstiem, saistot apgūto ar citiem mācību priekšmetiem vai dzīves situācijām, var palīdzēt skolēniem saprast, kuros brīžos savos atmiņas apcirkņos meklēt nule gūtās zināšanas vai prasmes. Tas var parādīties jau aktualizācijas daļā, kad pievērsam skolēna uzmanību un sasaistām šodien veicamo ar iepriekšējām zināšanām, kā arī kā dažādi piemēri

un konteksti, ko dodam piektajā mācību notikumā “Virzīt un atbalstīt mācīšanos”. Skolēniem var palīdzēt arī iespēja lietot jauniegūtās zināšanas un prasmes jaunos kontekstos un situācijās. To var veicināt, dodot skolēniem uzdevumus, kuros zināšanas jālieto radošākās vai dzīvei pietuvinātākās situācijās.

Izglītības pētnieki norāda, ka visiem mācību notikumiem nav obligāti jānotiek vienā secībā, kā arī skolotājam tie visi nav obligāti jāsteno vienā stundā. Iespējams, kādus no notikumiem skolēni ir piedzīvojuši iepriekšējā stundā un šajā pietiek tikai ar īsu atsauci uz iepriekš darīto. Iespējams, ka dažus no mācību notikumiem skolēni var īstenot paši. Tas, cik daudz laika jāvelta katram notikumam, cieši saistās ar to, cik daudz skolotāja atbalsta skolēnam vajag, lai norisinātos aprakstītie kognitīvie procesi. Ir skolēni un ir situācijas, kad visi tiek galā paši, bet ir tādas, kur skolotāja atbalsts domāšanas procesu veicināšanā ir absolūti nepieciešams, lai skolēni sasniegtu stundas rezultātu un varētu apgūto turpmāk izmantot. Mācību notikumu galvenais mērķis ir stimulēt iekšējos informācijas apstrādes procesus skolotāja vai skolēnu pašu īstenotā mācīšanās procesā.

Deviņi mācību notikumi un saistība ar trīsdalīgo stundas plānošanu

Ganījē deviņu mācību notikumu modelī daudzi skolotāji atpazīs Latvijā jau plaši izmantoto trīsdalīgo stundas plānošanas modeli, kas attīstīts un izmantots daudzus gadus kopš apjomīgo Kritiskās domāšanas un Dabaszinātņu un matemātikas projektu īstenošanas laikiem. Trīsdalīgo stundas plānošanas modeli veido aktualizācijas, apjēgšanas un refleksijas daļas. Kā redzams attēlā, stundas aktualizācijas daļas, kas ietver pirmos trīs Ganījē mācību notikumus, mērķis ir sagatavot augsni mācībām, stundas vidus posma jeb apjēgšanas daļas uzdevums ir iemācīt skolēnam jauno saturu un tā ietver 4.–7. mācību notikumus Ganījē modelī, savukārt noslēdzošās stundas daļas mērķis ir nostiprināt apgūto un sekmēt pārnesi (8.–9. mācību notikums Ganījē modelī). Pasaulē, protams, pastāv vairāki desmiti mācību plānošanas modeļi, katrs no tiem arī labāk piemērots dažāda veida sasniedzamajiem rezultātiem. Lai izdodas šoreiz piedāvātajā ieraudzīt ko sev noderīgu!

Vairāk par stundu un mācību plānošanu uzziniet
Skola2030 e-kursā skolotājiem
https://bit.ly/talakizglitiba_e-kurss

TRĪS STUNDAS DAĻAS	GAŅJĒ DEVIŅI MĀCĪBU NOTIKUMI
AKTUALIZĀCIJA	Pievērst skolēna uzmanību
	Komunicēt sasniedzamos rezultātus
	Aktivizēt iepriekšējās zināšanas
APJĒGŠANA	Piedāvāt jaunu saturu
	Virzīt mācīšanos un atbalstīt
	Dot iespēju lietot jauno saturu
	Sniegt atgriezenisko saiti
REFLEKSIJA/NOSTIPRINĀŠANA	Novērtēt sniegumu
	Sekmēt pārnesi/vispārīnāšanu

Raksts sagatavots, balstoties uz:

Gagné, R.M., Wager, W.W., Golas, K.C., Keller, J.M., Russell, J. D. (2007.) *Principles of Instructional Design*, 5th edition, 192.-206.

Driscoll M.P. (2000.) *Psychology of Learning for Instruction*, 2nd edition, 363.-370.

Skola2030 materiāli.

DEVIŅI MĀCĪBU NOTIKUMI STUNDĀ

(pēc R. Gaņjē, "Principles of Instructional Design", 2005)

Mācību notikums	Mērķis skolēnam	Tadēļ es – skolotājs	Pārliecinies!	Iespējamie metodiskie paņēmieni
Pievērst uzmanību	<i>Sagatavoties uztvert jauno informāciju, koncentrējot uz to uzmanību.</i>	<i>Mērķtiecīgi piesaistu skolēnu interesi, lai skolēni ir gatavi un motivēti mācīties. ("Izmetu āķi".)</i>	<ul style="list-style-type: none"> Vai "āķis" pievērs uzmanību tieši stundas tematam, stundas sasniedzamajam rezultātam? Vai "āķa" ilgums ir līdzsvarā ar pārējiem stundas notikumiem? (Vai tas nav pārlietu garš, īss?) 	<ul style="list-style-type: none"> interesants fakts, pārsteigums, dilemma, problēma, ko risināt, jautājumi, kas rosina domāt par stundas tematu vai sasniedzamo rezultātu, u. c.
Komunicēt sasniedzamos rezultātus (SR)	<i>Aktivizēt kognitīvās kontroles procesus, rosināt motivāciju mācīties, gūt iespēju pārraudzīt savu mācīšanos.</i>	<i>Komunicēju skolēniem stundas/stundu cikla sasniedzamos rezultātus, ko skolēni darīs, lai tos sasniegtu, un kā viņu sniegumu vērtēs! Pārliecinos, vai un kā skolēni to ir sapratuši.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kā es skolēniem komunicēšu sasniedzamo rezultātu? Kā es pārliecināšos, ka viņi to ir uztvēruši, sapratuši un "pieņēmuši par saviem"? Vai un kā šos SR skolēni saistīs ar tematu kopumā? Vai skolēni iesaistās SR izvirzīšanā? Kā skaidrošu SR nozīmi – vērtību – saistībā ar mācību jomu un dzīvi kopumā? Vai skolēniem ir skaidrs, kā šie SR tiks sasniegti? Vai skolēniem ir skaidrs, kādēļ šos SR ir būtiski sasniegt? 	<ul style="list-style-type: none"> skolotājs pastāsta, ko stundā darīs, skolēni klausās un secina, kādi tadēļ varētu būt stundā sasniedzamie rezultāti, skolēniem jautā, kur SR noderētu ārpus skolas, SR ar izlaistiem vārdiem – skolēni min, kam vajadzētu būt tukšajās vietās, pamato savu izvēli, kā varam zināt, ka kāds šo SR zina/prot labi? SR vērtēšanas kritēriju izpēte, skolēni paši izvirza un formulē SR, u. c.
Aktivizēt iepriekšējās zināšanas	<i>Pārnest ar jauno informāciju saistītās priekšzināšanas no ilgtermiņa uz īslaicīgo atmiņu, lai veidotu sasaisti, saskatītu kopsakarības, pilnveidotu vai pārveidotu esošos priekšstatus.</i>	<i>Gatavojoties jaunās informācijas uztverei, rosinu un palīdzu skolēniem atsaukt atmiņā, ko viņi jau zina un prot saistībā ar jauno mācību saturu. (Jo nekad nav tā, ka tu nezini pilnīgi neko.)</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kā pārliecināšos par to, ko skolēni jau zina un prot? Kā atsauksū atmiņā iepriekšējās zināšanas? Kā noteikšu, vai un kādi pareizi vai aplami priekšstati par stundas tematu skolēniem jau ir? 	<ul style="list-style-type: none"> domu karte ("zirneklis") ar jau zināmo, kas vēlāk tiek papildināts, teksts/video/audio + zīnu, jautājums, gribu uzziņāt, Venna diagramma, zināšanu diagnostika, jautājumi par jauno tematu, aplamo priekšstatu "atmaskošana", u. c.
Piedāvāt jauno informāciju	<i>Uztvert jauno saturu.</i>	<i>Organizēju procesu, kurā skolēni iepazīstas ar jauno informāciju.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kas man īsti jāiemāca? (Fakti? Jēdzieni? Noteikumi? Procedūras? Stratēģijas?) Kā organizēšu mācīšanos tā, ka skolēni ar modeļu un piemēru palīdzību līdz izpratnei par jēdzieniem, noteikumiem, procedūrām nonāk paši? Kā nodrošināšu jaunā satura apguvi tā, lai skolēni to var aptvert – mazos kumosos, soli pa solim? 	<ul style="list-style-type: none"> patstāvīgs darbs ar tekstu, audio, video, attēliem, gadījuma analīze, sakarību meklēšana starp dažādiem piemēriem, simulācija, kādas konkrētas problēmas risināšana, patstāvīgi darbojoties un pašiem atklājot likumsakarības, u. c.
Virzīt un atbalstīt mācīšanos	<i>Sagatavot informāciju noguldīšanai ilgtermiņa atmiņā.</i>	<i>Sniedzu skolēniem atbalstu, kas dod iespēju apgūt jauno informāciju, un vajadzīgos resursus.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kā es skolēniem palīdzēšu atpazīt pazīmes, saskatīt sakarības, atšķirt būtiskāko? Kādas stratēģijas viņam nepieciešamas, lai tiktu galā ar uzdevumiem? 	<ul style="list-style-type: none"> daudzveidīgi uzdevumi un iespēja skolēniem izvēlēties, kā mācīties (domu kartes, lomu spēles, vizualizācijas u. c.), stratēģiju atgādņu izmantošana, piemēru un pretpiemēru šķirošana/radīšana,

Virzīt un atbalstīt mācīšanos			<ul style="list-style-type: none"> • Kā šīs stratēģijas iemācīšu vai stiprināšu? • Kādu atbalstu skolēniem sniegšu, lai viņi šī satura apguvē un lietošanā kļūtu arvien patstāvīgāki? (Paraugus, modeļus, piemērus, procesa aprakstus, snieguma līmeņu aprakstus.) • Kādu citādu/papildu atbalstu vajadzēs skolēniem ar dažādām mācīšanās vajadzībām? 	<ul style="list-style-type: none"> • informācijas apkopošana un novērtēšana, • uzdevumu radīšana klasesbiedriem, • arī mācīšanās procesā sniegtas atgriezeniskās saites izmantošana, • u. c.
Dot iespēju lietot jauno informāciju	Sniegt organizētu atbildi	<i>Piedāvāju jautājumus, uzdevumus, kas rosina skolēnus lietot jauno informāciju un tādējādi veidot dziļu izpratni/attīstīt prasmes.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Vai skolēnam nepieciešams jauno informāciju saistīt ar jau iepriekš zināmo? • Vai piedāvāju skolēnam jauno informāciju lietot jaunā situācijā? • Vai uzdevums ir skolēnam aktuāls un reālajai pasaulei pietuvināts? • Vai skolēniem jāizmanto augstāko domāšanas līmeņu prasmes? • Vai skolēnam tiek dota iespēja apgūto lietot patstāvīgi? 	<ul style="list-style-type: none"> • sakarību meklēšana starp jauno informāciju un jau iepriekš zināmo, • jaunās informācijas pārvēršana atšķirīgos formātos dažādiem mērķiem, • jaunās informācijas izmantošana reālās problēmsituācijās, • u. c.
Sniegt atgriezenisko saiti (AS)	Pārlicināties par snieguma kvalitāti un to uzlabot. (Nostiprināt saikni starp problēmu un atbilstošu risinājumu/situāciju un adekvātu reakciju/jautājumu un atbildi.)	<i>Nodrošinu mācību procesā (ne tikai temata beigās) uz izaugsmi vērstu atgriezenisko saiti un iespēju skolēnam to izmantot, lai uzlabotu savu darbu.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kad skolēnam visvairāk ir nepieciešams saņemt AS? • Par kuru SR daļu AS būs? • Kurš un kad to sniegs? • Kad un kā skolēns AS izmantos? • Kā es zināšu, ka AS skolēniem bijusi efektīva? 	<ul style="list-style-type: none"> • skolotājs sniedz atgriezenisko saiti skolēnam vai skolēns skolēnam, piemēram, paslavē-pajautā-piedāvā formātā, • atbildot uz jautājumiem: 1) kas bija mērķis? 2) kāds šobrīd ir mans sniegums attiecībā pret mērķi? 3) kas man vēl būtu jādara, lai savu sniegumu uzlabotu? • skolēnu pašvērtējums vai savstarpējais vērtējums, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu; • izmantojot Socratic, Padlet, balsošanas pultis u. c. digitālus rīkus, • u.c.
Novērtēt sniegumu	Gūt informāciju par snieguma kvalitāti.	<i>Nodrošinu skolēnu snieguma izvērtēšanu attiecībā pret izvirzītajiem sasniežamajiem rezultātiem un refleksiju par savu mācīšanos.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kādā veidā un formā novērtēšu, vai skolēns sasniedzis sasniežamos rezultātus? • Kā skolēns uzzinās, ko novērtējums nozīmē? • Kā skolēns reflektēs par savu sniegumu un mācīšanās procesu? 	<ul style="list-style-type: none"> • "izejas biļete" ar kompleksu uzdevumu, kas pārbauda visu SR, • īsais raksts, • atbilde uz jautājumu, • skolēns pats izvēlas, kā demonstrēt SR, un pierāda to, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu, • jautājumi, kas skolēnu rosina reflektēt par savu sniegumu un mācīšanās procesu (ko sasniegta, ko ne, kāpēc, ko un kā citreiz darītu, kas pašam bija nozīmīgākais šajā stundā, ko jaunu uzzināja par sevi u. c. atkarībā no stundas SR), • u.c.
Sekmēt pārnesi, vispārināšanu	Nostiprināt apgūto saturu atcerēšanās iespēju nākotnē.	<i>Aicinu apgūto saistīt ar reālo dzīvi, citiem mācību priekšmetiem.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kā rosināsi domāt par to, kur vēl tikko apgūtais noder? • Kā mudināsi skolēnus tikko apgūto lietot citās situācijās? 	<ul style="list-style-type: none"> • klases diskusija, • sadarbībā ar citu mācību priekšmetu skolotājiem jaunās informācijas izmantošana citā stundā, • prāta vērtā, • pētījums, • intervija, • u. c.

Mācību plānošana un deviņi mācību notikumi pirmsskolā

Arita Lauka, *Skola2030* vecākā eksperte,
foto: Lauma Kalniņa, *Skola2030*

Pirmsskolā, plānojot gan katru rotaļnodarbību, gan tematu, daudzi skolotāji izmanto trīsdalīgu mācību plānošanas modeli, kas balstās uz kognitīvās psiholoģijas atziņām par izziņas darbības procesiem un daudzveidīgos mācību plānošanas modeļos ietvertajām daļām: aktualizācija, apjēgšana un refleksija. Roberta Gaņņē piedāvātie deviņi mācību notikumi palīdz skolotājam izprast, kāpēc šīs daļas ir svarīgas bērnam, un atbilstoši plānot mācības.

Mācību **aktualizācija** ietver pirmos 3 Gaņņē piedāvātos mācību notikumus: pievērst uzmanību; komunicēt sasniedzamos rezultātus; aktivizēt iepriekšējās zināšanas. Aktualizācijas laikā bērns sagatavojas uztvert jauno saturu, mērķtiecīgi pievēršot tam uzmanību, gūst motivāciju mācīties, aktivizē iepriekšējās zināšanas un prasmes, lai jauno saistītu ar zināmo. Piemēram, uzsākot jaunu tematu, skolotājs piedāvā jaunus materiālus, kas ieinteresē bērnu par jauno tematu: telpā iekārto vietu, kur darboties ar smiltīm un ūdeni. Savukārt vienas rotaļnodarbības sākumā skolotājs ūdens centrā pievieno vairākus priekšmetus; tos liekot ūdenī, bērns novēro, ka daži priekšmeti peld, bet daži grimst. Tas ieinteresē bērnu, rosina domāt, un ir iemesls sarunai ar skolotāju.

Apjēgšana ietver nākamos mācību notikumus: piedāvāt jauno informāciju; virzīt un atbalstīt mācīšanos; dot iespēju lietot jauno informāciju; sniegt atgriezenisko saiti. Mācību apjēgšanas laikā bērns soli pa solim, patstāvīgi darbojoties, mācās jauno saturu, saņemot nepieciešamo atbalstu un uz izaugsmi vērstu atgriezenisko saiti. Bērns sāk izmantot jauno mācību saturu dažādās situācijās, visbiežāk tas notiek rotaļājoties. Svarīgi, ka temata apjēgšanas daļā ir diezgan daudz rotaļnodarbību, katra no tām ietver šīs trīs mācību daļas.

Refleksija par mācībām ietver vēl divus mācību notikumus: novērtēt sniegumu; sekmēt pārnesi, vispārināšanu. Refleksijas laikā bērns gūst prieku un gandarījumu par paveikto, to izvērtē un plāno nākamās mācības. Saistot apgūto ar reālo dzīvi un dažādām mācību jomām, skolotājs sekmē un māca pārnesi. Pirmsskolā bērni mācās, ko nozīmē reflektēt, apgūst refleksijas stratēģijas, piemēram, "Uzsākot šo tematu, es domāju/zināju..., bet tagad es domāju / zinu..". Temata refleksija pāriet jaunā temata aktualizācijā, saistot un turpinot mācīšanos. Vairāk par mācību plānošanu pirmsskolā lasiet *Skola2030* izdevumā *Metodiskie ieteikumi pirmsskolas skolotājam "Mācību satura un pieejas plānošana"*.

<https://mape.skola2030.lv/materials/149>

Skola2030 eksperti pieredzes apmaiņā Somijā

Skola2030 eksperti viesojas Somijas skolās

Somijas izglītības sistēma pēc Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (angliski – *Organisation for Economic Co-operation and Development* jeb *OECD*) starptautiskajiem skolēnu salīdzinošajiem pētījumiem ir viena no labākajām pasaulē. Par to stāsta, raksta un lasa daudzviet pasaulē, apraksta zinātniskos izdevumos, un par to dzirdējuši vairākums pedagogu. Gatavojoties pārmaiņām Latvijas izglītības sistēmā un izstrādājot pilnveidoto mācību saturu un pieeju, pērn Skola2030 ekspertu komanda devās izzināt Somijas izglītības panākumu stāstu.

Sagatavoja Alnis Auziņš, Daiga Brakmane, Skola2030; foto Skola2030

Somijas izglītības panākumiem ir senas saknes – reformu pirmsākumi meklējami jau 50 gadus senā pagātnē, taču jaunu pavērsienu tā ieguva pagājušā gadsimta 90. gados, kad lielākas pilnvaras tika piešķirtas pašvaldībām un skolotāji ieguva iespējas plānot satura apguvi un pielāgot mācību programmas. Šo laiku dēvē par pavērsiena punktu Somijas izglītības kultūrā, ko raksturo uzticēšanās attiecības starp izglītības institūcijām, pašvaldībām, skolām un jomas profesionāļiem, kā arī skolu lielāka patstāvība. Somijas izglītības reformu acīmredzamie rezultāti – uz katra bērna izaugsmi vērsta mācīšanās kultūra, nemainīgi

izcils sniegums skolēnu starptautiskos salīdzinošos pētījumos, vienlīdzīgas iespējas iegūt labu izglītību ikvienam bērnam neatkarīgi no ģimenes ekonomiskā un sociālā stāvokļa un citiem nevienlīdzības faktoriem, kas līdz ar to izpaužas augsti izglītotā sabiedrībā un konkurētspējīgā ekonomikā. Turklāt **Somijas izglītības sistēma ir veidota tā, lai ikvienam cilvēkam, kas gatavs mācīties, jebkurā posmā vienmēr būtu iespēja turpināt savu izglītošanos arvien augstākā līmenī.**

Katrs eksperts šajā pieredzes apmaiņā iedziļinājās un pētīja savai jomai svarīgos jautājumus, iedvesmojoties un meklējot noderīgo Latvijas skolēniem. Brauciena laikā Skola2030 komanda viesojās vairākās skolās un

iepazinās ar to, kā mācības tiek organizētas un notiek gan pirmsskolā, gan pamatskolā, gan vidusskolā, – Merilahti skolā Helsinkos, Mankkaanpuro pamatskolā, Mankkaa vidusskolā un Opinmäki skolu ciematā (campus) Espo, kur tikās ar skolotājiem, skolu vadības komandām un skolēniem. Mūsu speciālisti ameklēja arī Somijas Izglītības pārvaldi, kas funkciju ziņā ir līdzīga Latvijas Valsts izglītības satura centram (VISC), un ar tās darbiniekiem pārrunāja Somijas vidusskolas modeli, iekļaujotās izglītības shēmu un izaicinājumus, kā arī atziņas par pārbaudes un diagnostikas darbiem, – to skaits Somijā ir visai neliels. Skola2030 eksperti iepazīna Helsinku un Espo pilsētu izglītības pārvaldes un izvērtēja atšķirības pieejā, kā arī tikās arī ar nevalstiskās organizācijas “Fingo” pārstāvjiem, lai izzinātu NVO iesaisti izglītības plānošanā, un Somijas izglītības arodbiedrību, lai uzzinātu viņu redzējumu par savu izglītības sistēmu.

Iepazīstinām ar trīs ekspertu vērojumiem un iespaidiem.

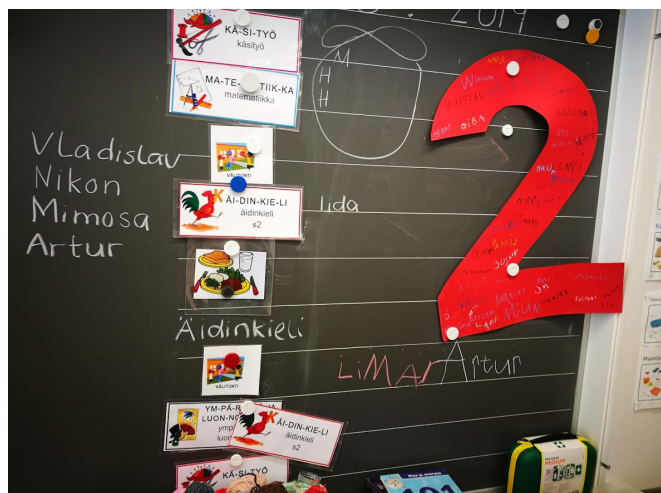
Individuāls atbalsts katram skolēnam

Sanita Lazdiņa, bijusī Skola2030 latviešu valodas mācību satura izstrādes vecākā eksperte, RTA profesore

Pati galvenā atziņa: Helsinkos redzējām, ka tam visam, ko esam plānojuši un cenšamies iedzīvināt ar mūsu projekta starpniecību Latvijā, ir liela jēga, un tas reāli darbojas.

Daži svarīgākie secinājumi.

Visās skolās vērojām uzticēšanos gan skolotājiem, gan skolēniem, izvēles brīvību, nesteidzīgu mācīšanos, ieinteresētību, koncentrēšanos uz saturu, uz būtību, nevis

formu. Tieši ieinteresētība un uzticēšanās ir atslēga daudziem panākumiem. Skolotāji ir brīvi plānošanā un mācību procesa īstenošanā, skolēni – veidā, kā klasē apgūst jauno vielu (sēžot pie sola, pusguļus uz pufa vai stāvēt kājās un meklējot informāciju viedtālrunī).

Pārliecinājāmies, ka patiešām liela nozīme ir videi (atvērtai telpai – tiešā un pārnestā nozīmē), mācību telpas ir aprīkotas tā, lai skolēnam būtu ērti mācīties (sēžot, guļot, stāvēt, staigājot), visas platības, gan lielas, gan mazas, ir piemērotas mācībām, arī gaitenī.

Somijas skolas pamatojas uz autentiskā vidē būtiskām parādībām balstītu mācīšanos (*phenomenon based learning*) – tiek nojauktas mācību priekšmetu robežas, un kādu izvēlētu tematu (“fenomenu” jeb parādību) bērni un jaunieši paši izpēta, tostarp uzdodot jautājumus un meklējot atbildes uz tiem. Skolēni strādā pēc iespējas patstāvīgi un saņem visu nepieciešamo skolotāju atbalstu. Tas nozīmē, ka vajadzības gadījumā katram skolēnam ir individuālais mācību plāns, vērtēšana pārsvarā sakņojas skolēna portfolio, mācīšanās notiek arī ārpus klases – jebkura vide, kurā bērns darbojas, ir izglītojoša. To uzsver gan izglītības politikas eksperti, gan paši skolotāji: formālā un neformālā mācīšanās nav vairs tik nošķirtas, tāpat kā formālā un neformālā

mācīšanās vide. Piemēram, tematu par saliekteniem ar sākumskolas bērniem var apgūt, arī pastaigājoties ārā un meklējot, kur mēs tos redzam (sniegavīrs, ceļazīmes, divritenis u. tml.).

Īpaši jāuzsver, ka Somijas skolās lielu uzmanību pievērš daudzpusīgam skolēnu atbalstam, un to iespējams saņemt ikvienam. Tas tiek nodrošināts trijos līmeņos. Pamata atbalstu (*general support*) nosaka skolotājs, un pamatojums ir viņa novērtējums un ieteikumi; nepieciešamības gadījumā var izveidot arī skolēna individuālo mācīšanās plānu (*individual learning plan*). Pastiprināto atbalstu (*intensified support*) skolēnam nosaka skolotāju grupa skolā (pedagogu padome), un tas var būt regulārs un ilgstošs; šādā gadījumā tiek izveidots individuālais mācīšanās plāns, taču iespējamas arī citas atbalsta formas. Speciālo atbalstu (*special support*) nosaka lietpratēji (komisija pašvaldības līmenī). Tiek veikta skolēnu medicīniskā diagnosticēšana un veidots individuālais atbalsta un mācību plāns (*individual education plan*). Bērniem, kuriem nepieciešams speciālais atbalsts, kuriem ir

grūtības apgūt mācību priekšmetu saturu, būtiskākais mērķis mācību procesā ir attīstīt komunikācijas un sociālās prasmes, apgūt kognitīvās prasmes kā tādas, veikt uzdevumus, kas veicinātu ikdienas dzīvē vajadzīgās iemaņas un prasmes.

Jāpiebilst, ka atbalstu saņem **visi** skolēni neatkarīgi no viņu sekmēm. Katrā skolā ir izstrādāta sistēma, kā dokumentēt visa veida atbalsta soļus skolēniem. Lieļākā uzmanība parasti ir veltīta pastiprinātajam atbalstam. Skola pati nosaka, kā skolēns saņems atbalstu. Vispirms skola sazinās ar ģimeni, tad kopīgi plāno un izveido sistēmu, kā atbalstīt skolēnu mācībās. Īpašajos gadījumos, lai nodrošinātu atbalstu skolēnam, pati skola skolotājam norīko palīgu – skolotāja asistentu. Piemēram, ja bērnam somu valoda nav dzimtā valoda, viņam skolas līmenī tiek plānots atbalsts individuālajām nodarbībām, nelielas grupas (ar citiem līdzīgiem bērniem) somu valodas nodarbības, un tad tikai skolotāji kopā ar vecākiem lemj, vai bērns var iekļauties klasē, kurā viss notiek somu valodā.

Somijas izglītībā ļoti uzsver to, ka pati pasaule (pilsēta) ir laba vieta mācīšanās procesam. Somijā ir pārdomātas un piedāvātas daudzas aktivitātes ārpus skolas, kur var mācīties (*many learning possibilities*): bibliotēkas, muzeji, parki, daba u. tml.

Daudz ko no iepriekš minētā somu izglītības nozares eksperti un skolotāji uzlūko kā stūrakmeņus nākotnes skolai: vajadzība nostiprināt mācīšanos reālajā dzīvē (it visur!), veicināt radošumu un kritisko domāšanu, nodrošināt individuālu mācīšanās plānu, stiprināt sociālās prasmes un sadarbību, rosināt skolēnu līdzdalību un aktīvo lomu mācībās, fokuss uz dziļo mācīšanos un vispārējām kompetencēm. Nākotnes skolā mācības ir atvērta, elastīga un uz sadarbību vērst process.

Somu kolēģi arī atzina, ka sākumā bijis ļoti grūti mainīt “sēdēšanu” skolā (pasīvo klausīšanos skolotāja teiktajā) uz aktīvo mācīšanos. Tāpat arī minēja, ka grūti noteikt robežu starp atgriezenisko saiti un vērtējumu.

Visbeidzot, gribu uzsvērt, ka pieeja somu un latviešu valodas mācīšanā jaunajā saturā ir ļoti līdzīga, proti, virzīties no piemēriem uz teorētiskajām atziņām, nevis otrādi; koncentrēties uz valodas lietojumu dažādos kontekstos, šim mērķim apgūstot noteiktas valodas parādības; darboties arī digitālajā vidē, mācot valodu un literatūru; mācīšanās izmantot mūsdienīgus, aktuālus informatīvos un daiļliteratūras tekstus.

Pašā noslēgumā vēlos citēt kāda somu kolēģa teikto, ka reformu būtība nebija mainīt saturu un ieviest kompetenču izglītību vai mācīt vispārīgas prasmes. “Mērķis bija piešķirt jēgu skolai.”

Atbildības un vienlīdzības ieradumu veidošana

Inga Krišāne, *Skola2030* kultūras un pašizpausmes mākslā mācību jomas vecākā eksperte

Viesojoties Somijas izglītības iestādēs, nevarēja nepamanīt ikdienas ieradumu izpausmes, kas atkārtojās visās apmeklētajās skolās – kā atbildību veicinoši un vienlīdzību un izvēles brīvību nodrošinoši ieradumi.

Ik skolā ēdienzālēs par kārtību un tīrību rūpējās paši skolēni – lielākie dežurējot un pēc visiem paēdušajiem mazgājot galdus, grīdu, sakārtojot krēslus, citā skolā no pašiem mazākajiem, 1. vai 2. klases skolēniem, pēc klasesbiedru aiziešanas no galda telpā palika divas sīcīņas meitenītes, kas naski atnesa mitras galda lupatiņas un notīrīja galu, pie kura bija ēduši. Ēdamzālē noteikumi visiem vienādi, arī skolotājiem – izvēlēties var starp ēdienu ar gaļu vai bez gaļas, kā arī salātu veidu. Ēdiens visiem vienāds, bet katrs var uzlikt tik daudz savā šķīvī, cik vēlas. Lai palīdzētu skolēniem saprast, cik daudz no katra ēdiena veida ir veselīgi ēst, un veidotu ieradumu, ka uzliktais jāapēd un nedrīkst ēdienu mest laukā, skolēni acīmredzot mācību stundās izveidojuši vizuālas atgādes. Kādā skolā bērni bija izveidojuši maketus no papīra – šķīvjus ar ēdiena apjomu atbilstoši katrai klašu grupai, lai vizuāli atgādinātu, cik daudz katrā vecumā ieteicams apēst. Katrs savus traukus pēc sevis arī novāc un ievieto trauku mazgājamo mašīnu kastēs bez ēdienu atliekām un

salvetēm. Nekādu saldo ēdienu, nekādu saldināto dzērienu, tikai ūdens un piens, cik vēlies! Un sagriezti āboli, kāji. Arī skolotājiem. Skolas ēkā nav kafijas un saldumu automātu, kafejnīcu. Skolotājiem un skolēniem ikdienā dzīvojot pēc vieniem un tiem pašiem principiem, kuri ir mācību saturā, skolēni iegūst iespēju nepastarpināti mācīties vistiešākajā veidā. Arī vide un iekārtojums apliecina atvērtību, vienlīdzību un cieņu. Vienādi personīgo lietu skapīši ir gan skolēniem foajē, gan skolotājiem skolotāju istabā. It kā sīkumi. Bet būtiski, lai vārdi saskanētu ar darbiem, lai mācītu bērnus atbildību. Mūsu sabiedrībā

joprojām reizēm dzīvojam ar izrādīšanās sindromu, ar pārprastu kārtības nodrošināšanu ar dežurantiem, garderobistiem, ar strādniekiem, kas dara darbu, ko mājās darām paši, un iestādē pēkšņi vajag kādu, kas mūs apkalpo. Rūpes par kārtību ir katra atbildība. Piemēram, Somijas skolās redzējām, ka savas virsdrēbes bērni atstāj vai nu slēdzamos koka skapīšos, vai turpat pie klases uz āķīšiem, un apavus novieto pie sienas. Mazajās skolās bērni mācību telpās uzturas zeķēs, kā to darītu mājās. Ja apavus esi nolīcis ne visai kārtīgi, tad neviens nestaigās pakaļ un nekārtos, lai tik gaitenis būtu skaists, ja nu viesi tur ietu. Tā ir tava atbildība, tavi zābaki. Esi līdztiesīgs un atbildīgs par to, ko dari.

Mēdz teikt, ka teātris sākoties ar garderobi. Skola sākas, ienākot pa skolas durvīm. Te nebija teātris – te bija dzīve un vide, kas rosina mācīties. Neuzspiesta, pašsaprotama, cieņpilna vienam pret otru.

Kustību aktivitātes ikdienā gan ārā, gan iekšā

Inese Bautre, *Skola2030* veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomas vecākā eksperte

Skolās, kuras mēs apmeklējām, liela uzmanība bija pievērsta kustību aktivitātēm ikdienā mācību dienas laikā – lai to būtu iespējami daudz un dažādas. Mācību stundu ilgums ir 60 vai 75 minūtes, un visu mācību priekšmetu stundu laikā notiek dažādas aktivitātes. Ja skolēns kādu laiku ir pavadījis klasē pie datorgalda, tad nākamais uzdevums tiek dots tāds, kura veikšanai ir jāizkustas klases telpā vai pat, izejot gaitenī.

Veselību veicinoša ir pati skolas vide. Starpbrīžos bērni žigli iet ārā, nedrūzmējoties lejā pie vienas garderobes,

jo garderobes ir klāt pie klasēm. Pie mācību iestādēm neredzēju lielus stadionus. Ārā ir pavisam vienkārši ierīkoti laukumi gan kustību aktivitātēm, gan rotaļām, gan dažādām sporta spēlēm, ziemā – arī slidotavai. Arī skolas iekštelpās var pievērsties fiziskajām nodarbēm. Var spēlēt galda tenisu, nodarboties ar spēlēm, kas prasa skriet un lēkt, orientēties labirintos, un zīmes uz grīdas norāda kustības virzienu.

Jāpiemin klases telpu daudzfunkcionālais iekārtojums. Galdi ir kantaini un apaļi, sēžamie – gan kustīgi, gan nekustīgi krēsli un ķebliši, paklājiņi, dīvāniņi un pufi, un, kā teica kāds sociālo zinību skolotājs, nav svarīgi, kur skolēns sēž, galvenais, ka viņš mācās. Skolās notiek pašvadīta mācīšanās, un skolotājs ir procesa organizators un padomdevējs.

Sporta stundā novēroju šādu pieeju. Meitenes vispirms nostājas uz rokām, tad met salto un sargrupējoties piezemējas “mīkstajā bedrē”, t. i., iekrīt mīkstā polsterījumā. Skolotājs ir ieslēdzis uz statīva novietotu planšetdatoru, un katras skolnieces izpildījums tiek filmēts. Meitene pēc vingrinājuma izpildes pienāk pie skolotāja, un abi divi kopīgi analizē nupat izpildīto vingrinājumu. Tā

audzēkņi uzreiz saņem atgriezenisko saiti – kas izdevies, kas ne, kāpēc, kas jādara citādi.

Mani sajūsmināja ēdināšana. To skolām nodrošina pašvaldības. Ir zviedru galda princips, un bērni pēc izvēles var paņemt zupu, otro ēdienu un kaut ko ļoti bagātīgā salātu piedāvājuma – rīvītiem burkāniem, kāpostiem, kāļiem, gurķiem. Viesojoties divās skolās, neredzējām bufetes ar smalkmaizītēm un citiem našķiem, ne arī saldinātus dzērienu. Bērni var padzerties ūdeni, pienu vai kefīram līdzīgu skābpiena produktu. Viss uzturs ir līdzsvarots, un šķiet, ka somi īpaši neraizējas, vai tikai ēdienreizēs nepietrūks gaļas. Paši baudījām ļoti gardu zivju zupu.

Viena liela atziņa – skola neapšaubāmi ir cieši saistīta ar visu sabiedrību. Ļoti jutām, kā somi nemitīgi uzsver savas vērtības. Patīkami, ka skolotājus atbalsta un viņiem uzticas – gan pašvaldība, gan skolas direktors, gan vecāki, gan skolēni, un skolotāji ar milzu atbildību arī dara savu darbu. Tāpat atbalsts ir skolēniem, viņi zina, ka skolotāji strādās ar katru skolēnu individuāli, un arī skolēnos no mazotnes ieaudzina atbildības izjūtu par savu veicamo darbu.☺

Uzziņai – citi raksti par Somijas izglītības sistēmu

- Mācīšanās ir daudz svarīgāka par mācīšanu. Intervija ar skolotāju Paivi Nilvaru <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/6/blogs-macisanas-ir-daudz-svarigaka-par-macisanu>
- Skolotāja, izglītības konsultante un profesionālās izaugsmes trenere izglītībā no Somijas Paivi Nilvara (Päivi Nilvaara) https://ej.uz/Konf_Nilivara
- Irmeli Halinena: Somijas izglītība nav brīnums, bet mērķtiecīga un sistemātiska darba rezultāts <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/somijas-izglitiba-nav-brinums-bet-merktieciga-un-sistematiska-darba-rezultats>
- Vērtēšana Somijas izglītības sistēmā (Irmeli Halinena) https://bit.ly/Vertesana_Imerli
- Finland: Slow and Steady Reform for Consistently High Results <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/46581035.pdf>

Ko nozīmē mācīties attālināti?

Negaidīti visiem – gan skolēniem, gan skolotājiem – šobrīd ir jāstrādā un jāmacās attālināti. Mācāties kopā, gan organizējot mācības, gan īstenojot mācīšanos. Es kā skolotājs vispirms padomāju par skolēniem, kuriem nav tik plašu iespēju izmantot datoru un tiešsaistes resursus.

**Apkopojā Mihails Basmanovs,
Skola2030 dabaszinātņu mācību jomas vecākais eksperts**

Vispirms piedāvāju viņiem lietot mācību grāmatu un ieteicu skatīties TV raidījumus, kurus tagad var izvēlēties arī mācībām. Pārējiem skolēniem, vienojoties visiem skolas pedagogiem, piedāvājam pēc vienota principa izveidotu uzdevuma lapu vienai nedēļai, kurā skolēni saņem konkrētus uzdevumus un ieteikumus atbalsta materiālu meklēšanai un savas mācību dienas vai nedēļas plānošanai. Vispirms ar kolēģiem kopīgi nolēmām, ka no skolēniem vēlamies sagaidīt pašvērtējumu pēc individuāli izstrādātajiem kritērijiem katram tematam un īsu atskaiti par iemācīto ar iespēju pierakstīt jautājumus un neskaidrības. Piedāvājam

skolēnam izvēlēties variantus, kā rīkoties tālāk, piemēram, pajautāt klasesbiedram, konsultēties ar skolotāju vai meklēt informāciju pašam. Ar šo saņemto pašvērtējuma lapu domājam plānot uzdevumus un nepieciešamo atbalstu nākamajai nedēļai. Mums kā skolotājiem viegli nebija, jo katram mācību priekšmetam ir sava specifika, un vēl katrai vecuma grupai ir savas īpatnības. Bet kā jūtas paši skolēni? Kā viņiem tagad klājas? To var atbildēt tikai paši skolēni.

Virtuālā sarunā par mācīšanos piedalījās dažādu skolu un klašu (no 1. līdz 12.) skolēni – no Dobeles sākumskolas, Rīgas Zolitūdes ģimnāzijas, Limbažu novada ģimnāzijas, Ropažu novada vidusskolas, Ikšķiles Brīvās skolas, Ogres 1. vidusskolas, Rīgas Franču liceja, Rīgas pamatskolas "Rīdze", Rīgas Valsts vācu ģimnāzijas, Laurenču

sākumskolas, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas, Siguldas Valsts ģimnāzijas un pat bērns no Siguldas PII "Ābelīte". Jāpiebilst, ka šoreiz nācās bieži lietot vārdus "vietne" un "tiešsaiste", kā arī daudz vārdu svešvalodā.

Kā tu jūties šobrīd, kad mācības notiek attālināti?

Domāju, ka jūtos daudz labāk, nekā katru dienu mācīties skolā.

Jūtos lieliski, jo tas man ir kaut kas jauns.

Neesmu tik nogurusi kā tad, kad mācības notika skolā.

Man ļoti patīk, jo, manuprāt, skolotāja atsūta mazāk darbu, un tos var ātrāk izdarīt.

Parēķināju, ja skolā man bija astoņas stundas, tad bez visiem starpbrīžiem aktīvi mācījos kādas 5,3 stundas. Bet tagad mājās es pavadu vismaz septiņas stundas, pildot uzdevumus. Reizēm liekas, ka izdaru tik maz, bet tik daudz laika pavadu. Tas nav motivējoši man, un nolaižas rokas.

Jauki, ka nav jāiet un skolu un es varu ilgāk pagulēt, ka varu pati saplānot savu dienu un pati izvēlēties, ko šodien mācīšos.

Dažas lietas žēl, ka nenotiek, bet citas lietas ir foršas.

Brīžiem jūtos nokaitināts. Bet vispār labāk patīk mācīties bez cilvēkiem.

Jūtos pilnīgi kā skolotājs. Pats varu plānot, ko mācīties pirmo un ko pēdējo.

Man ļoti patīk tas, ka pati varu spēlēties.

Es jūtos interesanti un dīvaini. Tiešsaistes stundās ir dīvainā sajūta, daudz trokšņu, kad visiem klasesbiedriem ieslēgti mikrofoni.

Kā skolotājs tev uzdod uzdevumus?

Skolotāji sūta uzdevumus un darba lapas ar e-klases pasta palīdzību, izmanto Microsoft Team, organizē Zoom video zvanus, piedāvā pildīt testus vietnē uzdevumi.lv un sagatavo arī savas prezentācijas ar skaidrojumiem.

Katru dienu saņemu no skolotājas uzdevumus un sūtu atpakaļ savas atbildes. Uzdevums varu pildīt datorā vai

telefonā. Mūsu skolā stundas sadalītas pa pāriem, tāpēc man ir tikai divas vai trīs stundas dienā, vienā dienā bija četras.

Mūsu skola izmanto Google dokumentus, kur salikti visi uzdevumi, kas pa nedēļu ir jāizpilda. Vēl mēs izmantojam Google Meet, kur skolotāja skaidro visus tematus, vai ar skolotāju mēs varam sazināties caur Google Chat.

Man gan mamma saņem uzdevumus un palīdz man saņemt, ko darīt.

Mēs saņemam uzdevumus dažādās platformās (kas, man šķiet, ir nedaudz problemātiski, jo katru dienu visas jāpārbauda) – e-klases dienasgrāmatā, e-kases pastā, WhatsApp lietotnē, e-pastā. Uzdevumu iesniegšana attiecīgi noris uz visām šīm vietnēm, kā arī Google Drive, Onedrive, Flipgrid. Dažos priekšmetos (šobrīd bijis angļu valodā un programmēšanā) notiek Zoom sazvani. Visbiežākais uzdevumu veids ir teorijas materiāls (kā dokuments vai saite) un uzdevumi, kas patstāvīgi jāpilda, piemēram, matemātikā nedēļas beigās tika atsūtītas atbildes, ko salīdzināt.

Patī izvēlos, ko es darīšu. Atrodu kādu darba lapu vai arī spēlējos, vai arī vienkārši kaut ko paņemu un tur darbojos. Kā bērnudārziņā.

Kāds ir bijis visinteresantākais uzdevums?

Mums bija jāgatavo reklāmas rullītis par metālu izmantošanu televīzijas kanāla raidījumiem "Nekā bronžīga", "Saimnieks meklē bronzu", "Es mīlu tevi, bronza" un pat filmai "Limuzīns bronzas krāsā". Tad es jūtos kā režisors, scenārists un aktieris.

Vizuālajā mākslā skolotājs atsūtīja video par dažādām zīmēšanas tehnikām, kuru man vajadzēja noskatīties, un tad pašai izvēlēties tehniku un tematu. Tas man ļoti patika, jo varēju uzzīmēt tieši to, ko gribēju.

Mums bija uzdevums uztaisīt pašiem savu mūzikas instrumentu. Es uztaisīju "melno kāju". (Patiešām, pavarīgi skanošs mūzikas instruments no liela koka zara ar spīdīgiem metāla gredzeniem un skanīgiem zvārguļiem. – M. B.)

Pirmo reizi taisīju 3D kvadrātu vai 3D trijstūri. Tas nebija viegli, bet bija ļoti interesanti.

Man bija jāveido lauku sētas zīmējums vai makets pēc J. Jaunsudrabiņa "Mūsmājas" apraksta. Es uztaisīju maketu ar māju un klēti. Kaut ko tādu man patīk darīt!

Man arī patika uzdevums vizuālajā mākslā, kad pašiem bija jāizveido kolāža no vairākiem maziem papīra gabaliem vai izgriezumiem no žurnāliem, un tematu varēju izvēlēties pati.

Mani pārsteidza un ļoti patika praktiskais interaktīvais uzdevums fizikā. Uzdevumā bija jāslēdz virknes, bet to vajadzēja darīt virtuālajā laboratorijā.

Pirmajā nedēļā bija pārbaudes darbs dabaszinībās digitāli, pildāms datorā. Bija interesanti, jo bija visādi jautājumi un uzreiz varēja redzēt, kuras atbildes ir pareizas. Kas bija nepareizi, to varēja izlabot, bet dabūt mazāk punktu.

Man bija mājturības darbs, kurā bija pašai jāsaprotavo ēdienreize ģimenei. Un mēs visi arī ēdām.

Visnegaidītākais uzdevums bija krievu valodā atrast meme joku, kas raksturo pašu vai emocijas. Man izdevās to atrast.

Mājturībā bija jātaisa puzurs, un tagad tas ir jāzīmē grafiskā zīmējumā.

Visinteresantākais uzdevums man ir bijis, kad mēs skatījāmies dabaszinību video caur cita ekrānu. Zoom video stundā skolotāja to video ieslēdza savā ekrānā iekšā, tāpēc mēs to redzējām. Tas bija par atstarojošām un neatstarojošām lietām. Ir tādi jūras dzīvnieki zem ūdens, kas izstaro no sevis gaismu, lai iebiedētu ienaidnieku.

Mans interesantākais uzdevums bija tāds, ka es pati uztaisīju nevis bērnu darbu, bet skolu ar dzīvniekiem. Ļoti labi izdevās lasišana, matemātika, mūzika un sporta stundas viņiem.

Varbūt ir bijis kāds atgadījums, par kuru tu gribētu pastāstīt?

Bija divaini video zvana laikā redzēt skolotāju uz kalnu fona. Tad es sapratu, ka skolotāja izmanto green screen funkciju.

Bieži sarunājamies ar klasesbiedriem mesendžerī un izdomājam uzaicināt arī skolotāju. Norunātajā dienā mēs gribējām sarīkot klases stundu. Sanāca visi, tikai skolotājas nebija, jo viņai neizdevās pieslēgties. Tad mēs klases stundu noturējām paši, bez skolotājas, bija interesanti. Pēc tam visu izstāstījām skolotājai. Visticamāk mums drīz būs klases stunda ar skolotāju.

Pagājušajā nedēļā mums bija jāraksta domraksts. Uzrakstīju divus domrakstus, nevis vienu. Izrādās, ka es biju nepareizi sapratis un izdarīju divreiz vairāk nekā vajag.

Es arī vienu reizi nepareizi sapratu uzdevumu. Mums bija jāizlasa trīs lapas, katrā lapā bija kādi astoņi jautājumi. Biju sapratusi, ka uz visiem šiem jautājumiem ir jāatbild, bet izrādījās, ka nevajag. Daudz laika iztērēju.

Matemātikā netišam uzšķīru nepareizo lapaspusi, sāku risināt un nevarēju saprast, kāpēc ir tik grūts uzdevums, un paprasīju mammai. Mēs paskatījāmies, un izrādījās, ka mans mājas darbs bija pavisam citā lapaspusē. Baigi daudz laika iztērēju.

Man gadījās palaist garām vairākus uzdevumus, jo skatījos tikai to, ko atsūtīja mana skolotāja, nevis citu priekšmetu skolotāji. Nācās visu iekavēto izpildīt vienā dienā. Visu paspēju.

Bija tā, ka mācījos un pēkšņi atnāca atgādinājums, ka man ir sācies pārbaudes darbs, – to biju palaidis garām. Būs jāizdomā, kā visu pareizi izplānot un neaizmirst.

Novēroju, kā klasesbiedriem mainās diennakts grafiks. No rīta pieceļoties, var ieraudzīt WhatsApp jautājumu, kas rakstīts pēc pusnakts. Un nu jau divus vakarus pēc kārtas kāds klases grupā pēc 23.00 ir piedāvājis pievienoties caur internetu spēlējamai spēlei.

Mācos mājās, Lizete 7. klases skolniece

Mēs pildām dažādus mūsu sporta kluba "Pantera" uzdevumus. Mums katru dienu jānoskrien kāds maršruts burta formā, burtam jābūt vismaz 3 km garam. Piemēram, šonedēļ jāskrien UZVARA. Man vislabāk patika, ka šodien mēs, skrienot burtu V, izskrējām ārā no Siguldas.

Šodien, ar riteni braucot burtu V, iebraucu grāvī.

Kas tev īpaši patīk, kad mācības notiek attālināti?

Tagad laiks mācībām ir daudz fleksiblāks. Ja kaut kas nav uzreiz skaidrs, tad varu tam atvēlēt vairāk laika, lai apgūtu.

Patīk pildīt uzdevumus tad, kad gribas to darīt, kad ērtāk,

jebkurā dienas laikā, nevis kā skolā pēc stundu saraksta.

Visvairāk patīk tas, ka es mācos kopā ar vecākiem un vairāk laika esmu ar mammu.

Man patīk tas, ka es varu visu ātri darīt. Jo klasē parasti es visu izpildu, un skolotājs saka, lai es gaidu pārējos.

Tagad labākais ir tas, ka varu pagulēt pat līdz septiņiem un man ir laiks paēst brokastis. Jo parasti cēlos, gatavojos skolai, tad jāizbrauc līdz skolai, un, kad atbraucu, tad sapratu, ka brokastis neesmu paēdusi.

Man patīk, ka mācoties ir stipri lielāks miers un klusums, nav stresa un klasesbiedri netraucē. Arī skolotāja netraucē, un es varu mācīties savā tempā.

Forši, ka var mācīties no dažādām vietām. Galvenais, ka dators ir līdzīgs. Pagājušonedēļ biju pie vecvecākiem un mācījos no Skrundas. Varēju brīvo laiku daudz dzīvoties pa āru.

Patīk tas, ka neliek piezīmes un nevar nokavēt stundas. Var pārvietoties pa māju ar skūteri. Varu uzreiz pēc mācīšanās taisīt savu BMX trasīti. Tikai mamma bēdīga, jo viņai vairāk nav dārza.

Ir priekšmeti, kuros arī ikdienā tiktu uzdoti apjomīgi darbi, ko paveikt mājās (teorētiski - pabeigt mājās, jo neviens nekad neuztver īsto darba apjomu, ko iespējams paveikt mācību stundā). Tagad šiem darbiem tiešām var veltīt laiku, turklāt mazāk laika ir jāpatērē priekšmetiem, kuros skolotājs parasti velta 30 minūtes savam monologam.

Liels prieks, ka nav jāpavada ilgais laiks stundām, tikai ceļojot uz skolu un atpakaļ.

Man patīk mācīties un uzdevumus pildīt kopā ar draugiem. Mēs sarunājamies vietnē Discord.

Nenotiek milzīgs jampadracis skolas vestibilā. Man vēl patīk tas, ka tad, kad pildi uzdevumus, tevi neviens nekontrolē un nesaka, ka tev obligāti vispirms jāizdara tas uzdevums un pēc tam tas. Man patīk tas, ka es varu izvēlēties, kādā secībā tos darīt.

Kas tev nepatīk attālinātajās mācībās?

Dažreiz skolotāji neatsūta uzdevumus laikā vai arī neskaidri dod uzdevumu noteikumus. Man ir bijušas arī tehniskas grūtības, kas aizņem daudz laika, jo mans dators nav tik jaudīgs.

Man matemātikas skolotāja pārāk daudz uzdevumu uzdod, bet pārējie skolotāji mazāk, jo viņi saprot, ka bērniem būs grūtāk mācīties bez skolas.

Man nepatīk tas, ko paralēli gribas darīt arī kaut ko citu, piemēram, noiet gar virtuvi un tur kaut ko paķert un apēst. Grūtāk koncentrēties.

Man nepatīk, ka citreiz skolotāji nav tik precīzi uzrakstījuši uzdevumus, kuri jāpilda. Tad var rasties neskaidrības, tu pārproti un izpildi nepareizi, lieki patērē laiku.

Ir uzdots tik daudz darba, ka nevar sevi motivēt pieķerties, un ir slikta sajūta, ka paši no sevis darbi nemazināsies. Pavadu daudz vairāk laika, mācoties attālināti, nekā es mācījos skolā. Parēķināju, ja skolā man bija astoņas stundas, tad bez visiem starpbrīžiem aktīvi mācījos kādas 5,3 stundas. Bet tagad mājās es pavadu vismaz septiņas stundas, pildot uzdevumus. Reizēm liekas, ka izdaru tik maz, bet tik daudz laika pavadu. Tas nav motivējoši man, un nolaižas rokas.

Nepatīk tas, ka lielākajā daļā mācību nenotiek online. No pirmās klases man stundas ir vadījuši skolotāji, un man tagad ir grūti pašai apgūt jaunus tematus.

Skolotāji nez kāpēc sākuši uzdevumus izteikt tādā kā vēlējuma formā: "Jūs varētu...", "Varbūt pamēģiniet...", "Mums vajadzētu izdarīt...", turklāt bez termiņiem.

Skolā es uzreiz uzdotu jautājumus par informāciju, kas trūkst. Tagad komunikācija ir lēnāka, turklāt parasti vajadzīga tieši ar tiem skolotājiem, kuriem jautājumi jāuzdod vairākas reizes.

Man pietrūkst tā, ka es nevaru redzēt savu skolotāju. Man nākamajā gadā būs cita skolotāja, un es ļoti gribēju pavadīt šo semestri kopā ar manu mīlo skolotāju manā klasē. Un vēl pirms visas šīs aizslēgšanās es divas nedēļas nebiju skolā, un tagad man vispār paliek skumji.

Mums dažās stundās mēdz uzdot daudz vairāk darba un uzdevumu, nekā būtu skolā.

Nepatīk, ka tiešsaistes stundās visi skolēni var ieslēgt mikrofonu un ļoti skaļi blaut. Vai kad nokavē pieslēgšanos, ir grūti saprast, kas notiek. Tiešsaistes stundā skolotāja tikai turpina stāstīt, viņa nav pamanījusi, vai te tu esi vai ne, vai tiec līdzīgs stāstam.

Kad brālim ir tiešsaistes Zoom un viņš ar saviem klasesbiedriem skaļi sarunājas, man jāsež klusu un nevar traucēt.

Man pietrūkst manu draugu, kurus es varēju satikt tikai skolā. Un arī starpbrīžu.

Man ir sajūta, ka es nevaru pilnvērtīgi apgūt to, ko mācos. Izpildu uzdevumus, bet nesaprotu, vai ar to pietiek, lai to iemācītos līdz galam. Es nesaņemu tūlītējo atgriezenisko saiti kā skolā. Skolotāji, protams, cenšas to darīt ātri, bet tas vairs nav tas. Ja tā atgriezeniskā saite ir pēc dienas vai pēc nedēļas, tad man tas jautājums vairs nav tik svarīgs.

Pietrūkst ļoti klases sajūtas. Kad tu mācies un tu redzi, ka tev apkārt arī citi mācās. Pietrūkst arī skolotājas, kura ir ar mums kopā visu dienu.

Kā tu plāno savu mācību dienu?

Tagad varu atļauties mosties ap 9.00 vai 9.30. Tad mācos pēc stundu saraksta. Kad ir brīvs laiks, tad ķeros klāt mājasdarbiem un projektiem.

Pēc brokastīm uzreiz lasu materiālu un pildu uzdevumus. Pēc pusdienām parasti ejam ar māsu pastaigāties mājas pagalmā svaigā gaisā. Vakaros ar vecākiem pavadām laiku kopā.

Es katrai dienai izdomāju salikt tā, lai būtu, kas man ļoti patīk, kas varbūt ne tik ļoti patīk un kas pa vidu. Lai nav tā, ka vienā dienā visu foršu izdari un pēc tam galīgi negribas ķerties ne tik patīkamiem darbiem klāt.

Katru dienu skatos, kuri darbi ir visgrūtākie, un tad sāku ar tiem. Visbiežāk pabeidzu ar matemātiku, jo tā ir mana vismīļākā stunda. Tad man ir laimes sajūta, ka es forši pabeidzu dienu.

Sāku dienu ar vismīļākajām stundām un pabeidzu ar tām stundām, kuras man nepatīk. Sāku ar vieglākiem un pabeidzu ar grūtākiem uzdevumiem.

Katru dienu cenšos turēties pie viena un tā paša plāna. Dienas pirmajā daļā izpildu visus dienai paredzētos darbus un pēcpusdienā pievēršos mākslas skolas darbiem vai darbiem, kuri man uzdoti ilgākam laikam.

Pats rīts ir domāts "mazajiem uzdevumiem" – tādiem kā matemātika vai latviešu valoda. Tikai pēc tam jūtos pietiekami pamodusies brokastīm, tāpēc seko "starpbrīdis". Pēc tam izpildu "lielos uzdevumus" (tādus, kuriem jāmeklē informācija vai jātaisa prezentācijas), kas jāiesniedz līdz vakaram. Pusdienas, mājas darbi un aptuveni stunda svaigā gaisā sportojot. Tad vēl atliek laiks "visādiem pārpalikumiem" un darbiem, kas vajadzīgi nākamajām dienām. Pašā vakarā ar ģimeni spēlējam galda spēles un / vai skatāmies seriālus.

Mana plānošanas metode, ko izmantoju šobrīd, ir: savākt informāciju par darāmajiem darbiem no visām uzdošanas platformām; izveidot sarakstu; izsvītrot no saraksta, kad pabeigts. Un bonusā tam man apkārt darba videi ir salīmētas kaudzēm līmlapiņu.

No rīta ceļos vienā laikā, tad vingroju un tad ķeros klāt pie mācībām. Parasti visu izdaru dienas pirmajā pusē. Gadās, ka esmu visu izmācījies, bet ir jāgaida uz kādu pārbaužu darbu, kas sākas vēlāk. Bet viss notiek mierīgi.

Sākumā izdomāju, kāda būs manas dienas secība. Izdomāju pirmo darāmo, kas vēl nav pārāk aktīvs, tad vēlāk ko aktīvāku, tad atkal aktīvu un tad atkal neaktīvāku.

Ja tu būtu skolotājs, ko tu mainītu, lai mācības attālināti notiktu vēl labāk?

Noteikti nedotu saviem skolēniem rakstīt tik daudz eseju. Man taču tās būs arī jālasa un jāpārbauda.

Organizētu vairāk video konferenču. Mums, piemēram, tagad ir tikai trīs. Tad var uzreiz saņemt atbildes uz jautājumiem, jo citādi skolotāji dažreiz neatbild vai atbild par vēlu.

Mainītu to, ka visi izpildītie darbi jānosūta nevis līdz

četriem, bet tajā pašā dienā. Tad būtu vieglāk plānot visu dienu.

Man vēl nav bijusi neviena video konference. Visa komunikācija caur e-klasi vai WhatsApp. Saziņa ar skolotāju – tikai sūtot darbus. Es sarīkotu video tikšanās.

Noteikti neuzdotu saviem skolēniem veidot prezentācijas, jo prezentācija nozīmē ne tikai smuku noformējumu, bet tā ir arī uzstāšanās klasei, lai vieglāk un interesantāk pasniegtu visu informāciju. Tagad sanāk, ka vienīgais, kas prezentāciju redz, ir skolotājs. Tad kāda jēga no smuki noformētas prezentācijas, ja tu nevari neko izstāstīt?

Es uzdotu skolēniem vieglākus tematus, ko viņi paši var saprast, jo skolotājs vairs nevar visu izskaidrot.

Man gribētos, lai matemātikā nav tikai uzdevumi no grāmatas. Stundā tā nebija, tur bija dažādi interesanti uzdevumi. Dažreiz gribētu video konferencē satikt savu klasi bez skolotājiem.

Ļoti gribētu, lai klases stunda notiek kā online stunda, lai es varētu ieraudzīt klasesbiedrus un skolotāju.

Būtu sajūsmā, ja visus darbus varētu redzēt vienuviet un ja visus uzdevumus (vai vismaz plānu) varētu iegūt jau nedēļas sākumā – ideālā variantā svētdienas vakarā.

Gribētu uztaisīt tādu programmu, kur katrs, kurš vēlas, varētu pieslēgties un sazināties ar kādu vienu savu klasesbiedru.

Sarunu noslēdzot, aizdomājos, vai mēs kā skolotāji pietiekami skaidri saviem skolēniem formulējam saņiedzamo rezultātu, mācīšanas procesa noteikumus un snieguma kritērijus. Vai padomājam par to, kā šobrīd jūtas mūsu skolēni viens pret vienu ar uzdevumu kaudzi, patstāvīgi plānojot savu dienu vai pat nedēļu darba paveikšanai. Dīvaini, bet jāatzīst, ka, sazinoties ar skolēniem attālināti, es tagad katru individuāli uzrunāju daudz biežāk, nekā tiekoties klasē dažas stundas nedēļā. Katram cenšos sniegt nepieciešamu atbalstu un no savas puses maksimāli palīdzēt organizēt mācīšanos. Frontālais darbs šajā situācija vairs *nestrādā*. Acīmredzama kļūst individuālās pieejas un diferencēšanas nozīme un jēga mācību procesā.

Šobrīd ir īstais laiks mums, skolotājiem, pašvadītas mācīšanās prasmes izvirzīt par reālu mērķi un sistemātiski tās attīstīt, piedāvājot skolēniem arvien lielākus izaicinājumus un iespējas to praktizēt, vienlaikus sniedzot atbilstošu atbalstu, mācot stratēģijas un veidojot ieradumus.

Par sarunu virtuālajā telpā pateicamies Tīnai Lotei, Mikam, Alisei, Verai, Asnātei, Katei, Alisei, Kristīnei, Martai, Leo, Lizetei, Krišam, Irbei, Lienei, Voldemāram, Paulam, Eduardam un Līvai. ☺

"E-kurss skolotājiem" par pilnveidoto saturu un pieeju

Lai sagatavotos pilnveidotā satura un pieejas īstenošanai, ikviens skolotājs ir aicināts izmantot iespēju apgūt būtiskākos satura un pieejas maiņas akcentus tiešsaistes e-kursā skolotājiem https://bit.ly/talakizglitiba_e-kurss.

Skola2030 sagatavotais pašmācību e-kurss ir pieejams ikvienam skolotājam Latvijā, tas ir bez maksas, un to var mācīties jebkurā laikā.

E-kursā ir 4 mācību moduļi, ievads un nobeigums. Kopumā e-kursa apguve paredzēta aptuveni 40 stundām. Iesakām apgūt 6 nedēļās.

Apgūstot šo e-kursu, dalībnieki

- varēs labāk izprast un izskaidrot, **kas un kāpēc mainās** līdz ar pilnveidoto mācību saturu un pieeju;
- atsvaidzinās zināšanas par to, **kādi apstākļi un procesi ietekmē skolēnu mācīšanos**;
- **plānos mācību stundu ar mācīšanos iedziļinoties**, tajā jēgpilni un efektīvi paredzot visus skolēniem nepieciešamos mācību notikumus;
- izmantos **atpakaļvērstās plānošanas** principus, lai **izvirzītu mācību priekšmeta programmā balstītus sasniedzamos rezultātus** visām viena temata mācību stundām;
- precizēs, kas ir **vērtēšana mācīšanās atbalstam**, un analizēs tās izpausmes dotos piemēros un savā pieredzē;
- **izplānos vērtēšanu skolēna mācīšanās atbalstam savās stundās**, izmantojot atpakaļvērsto plānošanu;
- domās un plānos, **kā saviem skolēniem efektīvi mācīt stratēģijas**;
- plānos diferencētas mācības, lai **mērķtiecīgi iekļautu visus bērnus**;
- **reflektēs** par savu mācīšanās pieredzi tiešsaistē.

"Pirmo reizi šādā veidā apguvu piedāvāto materiālu. Vienmēr esmu uzskatījusi, ka, mācoties lektora vadībā, ir vieglāk izprast materiālu, bet pēc šīm e-mācībām savu viedokli mainīju. Ja man kaut kas nav saprotams, es varu atgriezties pie attiecīgajiem jautājumiem vairākas reizes, kamēr iegūstu atbildes (pati tās atrodu). Tas bija liels izaicinājums, bet patīkams," savā pieredzē dalās Ārija Bukeviča, Ropažu novada vidusskolas skolotāja, kura piedalījās e-kursa aprobācijā.

Katrs var izvēlēties ērtāko e-kursa apguves veidu, taču ieteicams to apgūt un pārrunāt kopā ar kolēģiem, dalīties iespaidos un idejās, domāt par to, kā dzirdēto īstenot savā skolā. Piemēram, piedāvājam šādu plānu.

Pirmā nedēļa. "Ievads", e-kursa uzsākšana un apguvei nepieciešamais. Paredzamais laiks apguvei: aptuveni 1,5 h. Papildus tam – saruna ar kolēģiem, kas arī apgūst e-kursu šajā pašā laikā. Šis ir laiks, kad skolotāji cits citu var atbalstīt e-kursa vides apguvē, iemācīties, kā ar to strādāt.

Otrā nedēļa. "Pilnveidotais mācību saturs un pieeja. Ievads". Laiks: aptuveni 8–10 h. Papildus – saruna ar kolēģiem par šajā nedēļā paveikto.

Trešā nedēļa. "Plānošana". Laiks: aptuveni 8–10 h, papildus – saruna ar kolēģiem par paveikto.

Ceturtnā nedēļa. "Vērtēšana". Laiks: aptuveni 8–10 h, papildus – saruna ar kolēģiem par paveikto.

Piektā nedēļa. "Mācību process (īstenošana)". Laiks: aptuveni 8–10 h, papildus – saruna ar kolēģiem par paveikto.

Sestā nedēļa. Iesāktā pabeigšana un "Nobeigums". Laiks: aptuveni 0,5 h, papildus – kopīga refleksija ar kolēģiem par e-kursā paveikto un attālinātas mācīšanās pieredzi.

Lai e-kursa mācību pieredze skolās būtu veiksmīga, ieteicams veidot mācīšanās komandas, kuru darbība varētu būt, piemēram, šāda.

- Vairāki skolotāji vienojas, ka ir gatavi uzsākt un apgūt e-kursu vienā un tajā pašā laika periodā.
- Mācīšanās komanda izpēta e-kursa uzbūvi un vienojas par plānu ar termiņiem, kurā katru e-kursa moduli apgūt.
- Vienojas par tikšanās reizēm, kad apspriest paveikto. Sākumā iesakām tikties pēc katras nodarbības.

- Apgūst e-kursu – pilda uzdevumus, veic tur aprakstītos darbus. To var darīt gan individuāli mājās sev ērtā laikā, gan visi vienlaikus, piemēram, skolas datorklasē. Būtiski, lai katrs skolotājs katru uzdevumu veiktu individuāli, nevis visi kopā pie viena datora.
- Kad pirmā e-kursa nodarbība ir apgūta, kolēģi satiekas klātienē un dalās ar e-kursā paveiktajiem darbiem, diskutē par piedāvāto tēmu saistību ar savu pieredzi. Vienojas, kā apgūto stiprināt ikdienas praksē sadarbojoties.
- Vienojas par turpmāko darbu un, ja nepieciešams, pielāgo e-kursa apguves plānu un termiņus.

Skola2030 tiešsaistes mācībām “E-kurss skolotājiem” reģistrēties un tās apgūt varat VISC mācību e-vidē <https://talakizglitiba.visc.gov.lv/>.

Atgādinām, ka pirmsskolu pedagogiem mācību e-vidē ir pieejams līdzīgs kurss tiešsaistē – “Pašmācības kurss – skolotājs, kurš vada mācīšanos pirmsskolā” (http://bit.ly/e-kurss_pirmsskola). To līdz šim jau apguvuši 4478 pirmsskolas skolotāji.

Jautājumu un neskaidrību gadījumā rakstiet uz e-kurss@skola2030.lv! 📧

Uz skolotāju jautājumu atbild **Skola2030**

Kādus mācību līdzekļus izstrādā **Skola2030**?

Skola2030 izstrādā mācību līdzekļu piemērus pamatizglītībai un vispārējai vidējai izglītībai, kā arī mācību un metodiskos līdzekļus pirmsskolai un speciālajai izglītībai.

Mācību līdzekļu piemēri tiek veidoti visiem pamatizglītības mācību priekšmetiem, kā arī visiem pamatkursiem vidējās izglītības pakāpē.

Mācību līdzekļu piemēru komplekts katram tematam tiek veidots, lai demonstrētu skolotājam nozīmīgākos mācību satura un pieejas akcentus un atbalstītu skolēnus būtiskāko temata sasniedzamo rezultātu apguvē. Katra temata komplektā var tikt iekļauti temata atsegums skolēnam, uzdevumi, atgādnēs un citi uzskates līdzekļi, kā arī paraugi skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanai. Katra temata komplektu veido skolotāja ceļvedis un mācību līdzekļi tūlītējai izmantošanai darbam ar skolēniem.

Skola2030 veidotie mācību līdzekļu piemēri veidoti kā starta komplekts un atbalsta materiāli pilnveidotā mācību satura īstenošanai. Mācību procesa sekmīgai īstenošanai tāpat kā agrāk skolotājam būs nepieciešami arī citi mācību līdzekļi. Skolas tāpat kā līdz šim varēs izmantot arī agrāk izdotos un iegādātos mācību līdzekļus un grāmatas, mērķtiecīgi izvēloties atbilstošākos uzdevumus un tekstus saskaņā ar sasniedzamajiem rezultātiem.

Mācību līdzekļu piemēru veidošanā pamatizglītībai un vispārējai vidējai izglītībai piedalās projekta sadarbības partneri – Latvijas Universitāte, Daugavpils Universitāte, Latvijas Sporta pedagogijas akadēmija,

speciālajai izglītībai – Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Liepājas Universitāte un Strazdumuižas internātvidusskola – attīstības centrs vājredzīgiem un neredzīgiem bērniem. Projekta sadarbības partneris Latviešu valodas aģentūra ir izveidojusi mācību un metodiskos līdzekļus satura un valodas integrētai apguvei (CLIL) un veido mācību un metodiskos līdzekļus pedagogiem un skolēniem, īstenojot mācību saturu lingvistiski neviendabīgā vidē.

Tāpat kā mācību priekšmetu programmu paraugi, arī visi **Skola2030** veidotie mācību līdzekļi būs brīvi pieejami bez maksas digitālajā mācību resursu krātuvē <https://mape.skola2030.lv/>. Ikviens tos varēs izmantot un pavairot pēc nepieciešamības vai pēc to parauga veidot savus.

Tie tiks pakāpeniski publiskoti. Pašlaik digitālajā mācību resursu krātuvē ir pieejami šādi **Skola2030** izveidoti mācību līdzekļi.

Mācību un metodiskie līdzekļi pirmsskolai septiņās mācību jomās un viens metodiskais līdzeklis pirmsskolas pedagogiem.

Pieci mācību un metodisko līdzekļu komplekti mācību satura integrētai apguvei skolēniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem un dažādiem attīstības traucējumiem.

Seši mācību un metodiskie līdzekļi satura un valodas integrētai apguvei.

Pilnveidotā mācību satura īstenošanas uzsākšanai 1., 4., 7. un 10. klasei **Skola2030** mācību līdzekļi visos mācību priekšmetos un pamatkursos vidējās izglītības pakāpē krātuvē būs pieejami pakāpeniski, sākot no šī gada jūnija. Pārējām klasēm – pakāpeniski līdz 2020./2021. mācību gada beigām. 📧

Iepazīstina ar skolu piedāvājuma tendencēm vidējā izglītībā

Skolu provizoriskais izglītības programmu piedāvājums vidusskolās, sākot mācīties pēc pilnveidotā mācību satura un plānošanas principiem vidusskolā, ir daudzveidīgs un līdzsvarots – secināts šī gada februārī IZM un *Skola2030* veiktajā aptaujā. Aptaujas rezultāti tika izziņoti tiešsaistes preses konferencē 20. aprīlī. Prezentācija ar datu apkopojumu un saistītā informācija pieejama šeit: https://bit.ly/preses_konference_vidusskola.

Aptaujā par provizorisko piedāvājumu vidusskolas programmai piedalījās 264 skolas visā Latvijā jeb 80 % izglītības iestāžu, kurās ir vispārējās vidējās izglītības programmas. Skolas plāno piedāvāt vidēji no 4 līdz 8 padziļinātajiem kursiem jeb kursiem augstākajā līmenī. Jo lielāka skola, jo lielāks šādu kursu skaits. Mazās skolas (līdz 45 skolēniem vidējās izglītības pakāpē) plāno piedāvāt vidēji 4 padziļinātos kursus, kas ir vispārējās vidējās izglītības standartā noteiktais minimums, vidēja lieluma skolas (ar 46 līdz 150 skolēniem) plāno piedāvāt vidēji 6 padziļinātos kursus, lielās skolas (151 vai vairāk skolēnu) plāno piedāvāt vidēji 8 padziļinātos kursus.

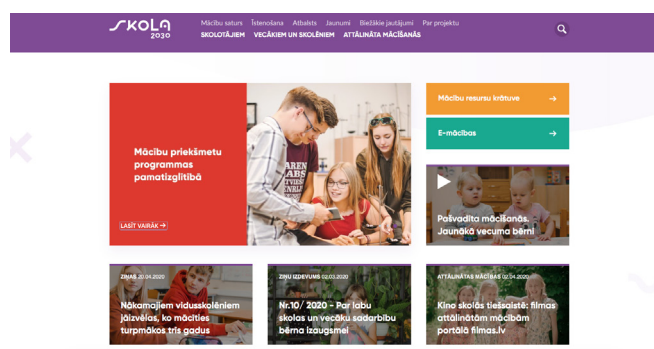
“Acīmredzama ir tendence – jo mazāka skola, jo drīzāk tā plāno piedāvāt padziļināto kursu komplektus, kuros dominē humanitārie un sociālo zinātņu jomu kursi, jo lielāka skola, jo drīzāk tā plāno piedāvāt padziļināto kursu komplektus, kuros ir arī dabaszinātņu, matemātikas un tehnoloģiju mācību jomu kursi,” uzsvēra Zane Oliņa, *Skola2030* mācību satura ieviešanas vadītāja. “Jārēķinās, ka lielākām skolām piedāvājums būs plašāks, taču neviena skola Latvijā nepiedāvās visus padziļinātos kursus.”

Jelgavas Izglītības pārvaldes vadītāja Gunta Auza preses konferencē uzsvēra, ka pašvaldība un skolas pārmaiņām ir gatavojušās jau vismaz trīs gadus un pilnīgai visu iesaistīto pušu sadarbībā ir izdevies izveidot līdzsvarotu vidējās izglītības piedāvājumu. Pilsētas piecas vidējās izglītības iestādes, no kurām divas ir valsts ģimnāzijas, ir gatavas jaunajam saturam, un jau februāra sākumā bija pieejama informācija par uzņemšanas nosacījumiem 10. klasē un padziļināto kursu piedāvājumu skolās. “Mums ir izdevies atrast katrai skolai īpašo. Meklējām to sadarbībā ar ģimeni, skolotājiem un saskaņā ar dziļāku redzējumu par pilsētas attīstības un valsts attīstības tendencēm.”

Vebinārā atbild uz biežāk uzdotajiem jautājumiem par vidusskolu

Gatavojoties vispārējās vidējās izglītības modeļa un satura pārmaiņām, vebinārā *Skola2030* mācību satura ieviešanas vadītāja Zane Oliņa un Ogres 1. vidusskolas direktors Igors Grigorjevs atbildēja uz biežāk uzdotajiem jautājumiem par vidusskolu. Ierakstu iespējams noskatīties šeit <https://bit.ly/2K48rrL>.

Skola2030 tīmekļvietnē – jauni uzzīņu materiāli par vidējo izglītību

Lai palīdzētu skolēniem un vecākiem orientēties vidējās izglītības piedāvājumā, *Skola2030* tīmekļvietnē www.skola2030.lv ievietoti šādi jauni uzzīņu resursi:

- **Pamatkursu un padziļināto kursu apraksti** (lejuplādējami vispārīgā un optimālā līmeņa pamatkursu un augstākā līmeņa pamatkursu apraksti) https://bit.ly/kursi_vidusskola
- **Jauni biežāk uzdotie jautājumi un atbildes uz tiem** https://bit.ly/vsk_biezakiejautajumi

Tāpat aicinām skolas un skolotājus izmantot arī iepriekš sagatavotos uzziņu materiālus par vidējo izglītību, lai skaidrotu skolēniem un palīdzētu viņiem izvēlēties.

- **Lejuplādējams buklets skolēniem: Kā turpmāk notiks mācības vidusskolā?**
https://bit.ly/vsk_buklets
- **Izvēlies kursus skolai – iespējamie 14 kursu komplekti un atbalsts skolēna izvēlei**
<https://www.skola2030.lv/vecakiem-un-skoleniem/izvelies-kursus-skolai>
- **Vispārīgi – uzziņai par vidusskolas modeli**
<https://www.skola2030.lv/vecakiem-un-skoleniem/ka-notiks-macibas>

Vietnes sadaļā vecākiem pieejams arī lejuplādējams buklets vecākiem par vidējo izglītību
https://bit.ly/vecakiem_vsk

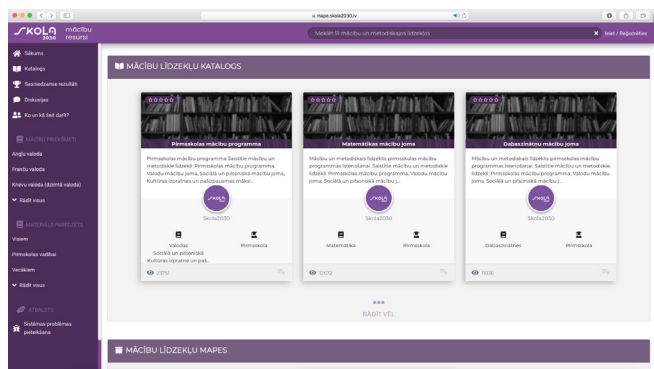
Pašvaldību izglītības pārvalžu vadītāji pulcējas tiešsaistes seminārā

7. aprīlī tiešsaistē notika seminārs pašvaldību izglītības pārvalžu vadītājiem un speciālistiem "Atbalsta pasākumi mācību satura ieviešanai". Ar aktualitātēm (atbalsta pasākumiem un izstrādātiem mācību un metodiskajiem līdzekļiem, nepieciešamiem resursiem pilnveidotā mācību satura un pieejas īstenošanā; digitālo infrastruktūru pašvaldībās un skolās u.c.) iepazīstināja VISC vadītājs Guntars Catlaks un Skola2030 mācību satura ieviešanas vadītāja Zane Oliņa. Ieraksts skatāms šeit <https://bit.ly/34otlFH>.

Mācību jomas koordinatori par aktualitātēm uzzina tiešsaistē

Mācību jomu koordinatoru (MJK) tiešsaistes seminārā 9. aprīlī (dalība e-klātienē Zoom vai skatoties YouTube) īpaši tika uzsvērta MJK loma kā sava novada skolotāju sadarbības un savstarpējā atbalsta veicinātājiem, lai sava novada skolēniem nodrošinātu pēc iespējas labāku mācīšanos. Veidojot un uzturot aktīvu kopīgu profesionālās kopienas vidi, MJK un novada skolotāji ir aicināti piedalīties regulārā informācijas apmaiņā, sarunāties par savas jomas vai mācību priekšmeta aktuālajiem jautājumiem un kopīgi padziļināt izpratni par pilnveidotā mācību satura un pieejas akcentiem.

Mācību resursu krātuvi papildina jauni programmu paraugi

Skola2030 mācību resursu krātuve <https://mape.skola2030.lv/> papildināta ar mācību priekšmetu programmu paraugiem un mācību līdzekļiem pilnveidotā mācību satura un pieejas īstenošanai. Programmu paraugu atvēršana notiek tiešsaistē vebināros.

- **Teātra māksla 1.–9. kl.** (Inga Krišāne)
<https://mape.skola2030.lv/materials/339>
- **Latviešu valoda 1.–9. kl.** (Arvils Šalme, Sanita Lazdiņa)
<https://mape.skola2030.lv/materials/337>
- **Vizuālā māksla 1.–9. kl.** (Austra Avotiņa)
<https://mape.skola2030.lv/materials/356>
- **Latviešu valoda un literatūra izglītības iestādēs, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas** (Arvils Šalme, Sandra Zariņa)
<https://mape.skola2030.lv/materials/338>
- **Mūzika 1.–9. kl.** (Irēna Nelsona, Inta Godiņa)
<https://mape.skola2030.lv/materials/283>
- **Datorika 1.–9. kl.** (Madara Kosolapova, Māris Danne)
<https://mape.skola2030.lv/materials/355>
- **Krievu valoda** (Rīta Kursīte)
<https://mape.skola2030.lv/materials/371> (otrā svešvaloda);
<https://mape.skola2030.lv/materials/373> (pamatkurss vidējā izglītībā)

Visus līdz šim ierakstītos Skola2030 vebinārus iespējams noskatīties arī YouTube kanālā https://bit.ly/Skola2030_YT

Seko jiet informācijai www.skola2030.lv un Skola2030 Facebook lapā <https://www.facebook.com/Skola2030/>.

Piesakieties jauniem un ziņu izdevuma saņemšanai e-pastā: <http://skola2030.lv/piesakies-jaunumiem>

Skola2030 – atbalsts mācību pieejas maiņai

Valsts izglītības satura centra (VISC) īstenotā projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” mērķis ir izstrādāt, aprobēt, pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai vecumā no 1,5 gada līdz 12. klasei, kā rezultātā skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.

DOMĀT. DARĪT. ZINĀT.

www.skola2030.lv

©Valsts izglītības satura centrs | Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ